

Trích Hồi Ký tập 4 của AH Bùi Đức Hợp

2

Vạn dặm đường

Năm 1991 là năm tôi tậu xe Nissan Stanza. Kể từ đó, mỗi năm tôi để dành tiền một ít để khi về hưu tôi sắm một xe mới toanh du lịch vòng quanh nước Mỹ.

Năm 2004, thay vì mua xe mới, tôi sử dụng số tiền tiết kiệm vào dự án “Khởi nguồn ánh sáng”. Tuy vậy, tôi vẫn không bỏ ý định du lịch; thay vì đi cả nước Mỹ, tôi chỉ đi một nửa nước thôi bởi chứng: Nissan thân yêu của tôi tuổi già sức yếu. Với 15 năm phục vụ, nó đáng được yên nghỉ trong nghĩa địa xe, nhưng vì tôi, nó vẫn phải xông xáo trên đường phố. Đầu năm 2005, nó còn bị xe SUV của cô Ấn Độ đụng ngang hông trái tại bãi đậu xe Grand Century, SJ. Hãng bảo hiểm cho hay:

-Tối đa, chúng tôi chỉ có thể bồi thường 1300 đ, vì trị giá xe của ông theo Blue Book là 1300đ. Nếu ông không chịu, tôi sẽ total.

Tôi đành gạt nước mắt, cầm tiền bồi thường, tôi chỉ gò sơ sơ lại chỗ móp, tốn hết 45 đ. Tôi cầu mong đừng ai đụng xe tôi, vì với số tiền gấp ba (4000 đ), tôi không tài nào mua được xe khác tương tự. Tôi thương Nissan lắm, tôi bảo

trì nó theo cẩm nang của nhà sản xuất: 3 tháng thay dầu một lần mặc dầu xe chưa chạy tới 3000 miles, cứ 4 tháng thay nhớt hộp số và v. v., chỉ còn thiếu một điều là chưa chẳng mừng cho muối khởi đốt nó.

Một anh bạn có lời khuyên rằng đi xuyên bang bằng xe cũ là một việc làm mạo hiểm; tôi đặt tin tưởng ở Nissan, vì nó chưa hề phản bội tôi trên đường trường.

Để có người đồng hành, tôi rủ một vài bạn thân cùng đi và bao luôn ăn ở theo tiêu chuẩn “tôi sao, anh vậy” nghĩa là “ngủ phòng khách, cầm tay cầm”. Họ đều thoái thác, người viện lý rằng nếu 1 tháng thì ok, còn 3 tháng quá dài; kể thắc mắc rằng trong lúc anh đi thăm họ hàng, tôi biết làm chi?

Trước khi khởi hành, tôi hoạch định một chương trình khá chi tiết: dừng chân những nơi nao, bao lâu và làm những gì. Ba mục tiêu được đề ra:

- thăm hỏi họ hàng
- thăm hỏi bạn bè
- tham dự sinh hoạt cộng đồng
- tham quan những công viên và thắng cảnh trong vùng.

Ngoài ra, tôi mang theo nhiều thứ cần thiết như:

- thuốc men, quần áo chần mùng; lương khô, nước uống phòng khi xe bị pan nơi sa mạc Arizona, New Mexico, Utah, Nevada.
- quà cáp, sách tặng, nhất là đồng hồ điện quang và cát sét; thiếu cả 2 thứ đó, tôi không tài nào dỗ giấc ngủ về đêm.
- thẻ 3 chữ A, điện thoại cầm tay và đồ sạc pin cắm vào xe.
- vì không có GPS, tôi soạn sẵn 11 bản đồ yahoo chỉ đường các nơi dừng chân, phần đông là những địa danh mới lạ đối với tôi.

Sau khi mọi việc chuẩn bị hoàn tất, ngày 28-5-06, một mình một xe, tôi trực chỉ phương nam trong chuyến đi “vạn dặm đường”.

*

Chặng I

San Jose – Nam Cali

(28/5/06 – 8/6/06)

Sắp sang hè, trời nắng nhẹ. Cỏ xanh phơn phớt hai bên xa lộ I 5. Tôi giữ tốc độ khoảng 5 MPH trên tốc độ quy định (70 MPH radar enforced). Xe con, xe khách chạy 100 MPH! chúng vượt Nissan ào ào. Cuối cùng, tôi tới nhà anh

chị Phúc, Stanton theo đúng hẹn, nơi đây tôi dùng làm “căn cứ” xuất phát trong suốt thời gian ở Nam Cali.

a) **Thăm hỏi họ hàng** (viết tắt là họ hàng): Tôi thăm hỏi hầu hết họ hàng ở Nam Cali, trong đó phải kể:

+ chị Vĩ: cháu Quyên đưa tôi tới thăm chị. Năm nay chị 93 tuổi, ở nhà cháu Lành để tiện bề phụng dưỡng. Trong lần thăm trước, chị khoẻ mạnh, nghe điện thoại, coi TV. Chị thường nói đùa: “Nếu chị chết đi, chú là người thứ bậc cao nhất trong dòng họ cụ Tổng”. Lần này, chị tỏ ra mệt mỏi. Lành cho biết: “Hôm nay có chú đến, mẹ cháu tỉnh táo, nói chuyện vui vẻ”. Không ngờ, đó là lần cuối tôi gặp chị.

Ngày 28/6/06, lúc đang ở Dallas, TX, tôi nhận hung tin “chị mất”, tôi lên chùa Đạo Quang cầu xin vong linh chị sớm tiêu điều miền cực lạc.

+ Cháu Nga: Nhân dịp Việt, em của Nga, ở Minnesota, về chơi, Nga mời tôi dùng cơm gia đình. Kể từ năm 1954 đến nay, vì vận nước nổi trôi, kẻ ở một nơi, người một ngả, chú cháu lần đầu gặp nhau vào tuổi xế chiều. Một luồng điện huyết thống truyền cảm, 3 mái đầu hơi khum về phía trước, chúng tôi vừa thưởng thức món ăn ngon miệng, vừa kể chuyện ngày xưa ấy.

+ Cháu Bích: Tôi đến thăm nhà mới của Bích tại đường Beach, Wesminster. Anh chị Bích ân cần đón tiếp: “Cậu về đây bất cứ lúc nào cũng có phòng riêng dành cho cậu”. Chị Bích là giám đốc bán dược phẩm Sunrider, chức vụ càng cao khi càng bán được nhiều thuốc.

Tối ngày 2/6/06, Bích mời tôi dự tiệc gây quỹ do mục sư Tôn Thất Bình, người Việt gốc Mỹ, tổ chức. Sau khi thuyết giảng, mục sư hỏi: “Có ai tin ở Chúa, xin sang phòng bên”. Một số người đứng dậy sang phòng bên làm tôi ngạc nhiên: “Sao người ta có thể cải đạo một cách quá mau như vậy?”

b) **Thăm hỏi bạn bè** (viết tắt là bạn bè): Tôi dành phần lớn thì giờ thăm hỏi các gia đình từ Phi Luật Tân mới định cư, và một số bạn bè, trong đó phải kể:

+ Anh chị G: Anh chị từ tiểu bang khác mới dọn về đây. Nhiều lần anh trách: “Bạn xuống Nam Cali, không ghé nhà moa”. Lần này, dù bận cách mấy, tôi cũng phải thăm. Tôi thấy anh tiếp tôi không được sốt sắng cho lắm! Trước đây khi than phiền về tình bằng hữu, Căn, người bạn quá cố thường an ủi tôi: “Ở trên đời, không ai đối đãi tốt với bạn bè như mày. Mày đừng hy vọng người ta tiếp đón mày bằng 1/10 mày tiếp đón người ta”. Giờ đây, tôi hỉ sả hết để lòng mình khỏi bận tâm.

+ Anh chị B: Anh sống rất đặm bạc, vun xới cây cảnh, dành dụm tiền bạc để giúp bà con và xây nhà thờ tại quê nhà. Bên dần bí trái xanh mướt, điểm nụ vàng tươi, chúng tôi ngồi tâm sự. Anh cho biết:

- Thích đi nhà thờ Mỹ, mặc dầu không rành tiếng Anh, không xưng tội với cha, vì cảm thấy không có tội.

- Về điểm thứ nhất, tôi khác với anh, tôi chỉ thích đi lễ nhà thờ VN, trừ phi không có nhà thờ VN, tôi mới đi lễ Mỹ. Về điểm thứ hai, tôi thông cảm với anh phần nào. Tôi cũng cảm thấy khó khăn tìm ra tội của mình trong một năm, toàn là những tội mơ hồ, không có ghi trong 10 điều răn như: thiếu quyết tâm trong một vài hành động, sợ hãi bệnh tật, đôi khi chia trí trong khi tham dự thánh lễ, nói dối theo kiểu bác sĩ nói dối bệnh nhân, chưa phê bình tích cực (chỉ nói cái hay mà không nói cái dở của người khác) v. v. Trong những trường hợp như vậy, tôi chỉ biết cầu nguyện: “Xin Thiên Chúa Tình Yêu sửa đổi tâm hồn tôi để tôi được giống như Ngài”

c) **Tham dự các sinh hoạt cộng đồng** (viết tắt là SHCĐ): Quận Cam, CA, có cộng đồng VN đông nhất thế giới, nổi tiếng với khu thương mại Little Sài Gòn. Tôi không bỏ lỡ cơ hội nào tham dự các SHCĐ, trong đó phải kể:

+ Tượng đài thuyền nhân tại chùa Bảo Quang, Santa Ana. Tượng nói lên nỗi đau khổ tột cùng của thuyền nhân. Tôi thấp nhang nguyện cầu cho vong linh 300.000 đồng bào bỏ mình nơi biển cả. Khi tượng dựng xong, người phê bình: địa điểm nhỏ hẹp, không xứng đáng, kẻ hoài nghi: tại sao lại dựng ở chùa? Nói thì dễ, nhưng tiền đâu mua đất. Riêng một việc “dựng bia kỷ niệm”, nhà thơ Thái Tú Hạp đã tốn biết bao công sức, để tổ chức dạ tiệc văn nghệ gây quỹ “Lời nguyện giữa biển đông”

+ Buổi ra mắt sách “Lớn lên với đất nước” của Vi Thanh. Buổi lễ được tổ chức tại hội quán Người Việt, với phần phát biểu của Đặng Mỹ Dung, cựu điệp viên CIA, tác giả cuốn “1000 giọt lệ rơi”. Thời son trẻ của bà nay còn đâu!

+ Chùa Tây Tạng, Westminster, do thiền sư Khen Rive poche trụ trì. Chùa nhỏ bé so với tên gọi “Trung Tâm Phật Giáo và Văn Hóa Tây Tạng”.

+ Nhà thờ: Không kể Trung Tâm Công Giáo, quận Cam có tới 14 nhà thờ VN. Để có thể tham dự thánh lễ đủ 14 nhà thờ, cuối tuần, tôi thường đi lễ 3 nhà thờ. Số linh mục VN được bổ nhiệm làm chánh xứ các giáo xứ Mỹ càng ngày càng nhiều. Một linh mục nói với tôi: “E rằng một ngày kia nhà thờ thiếu linh mục, các giáo dân hay phó tế vĩnh viễn sẽ dâng lễ thay linh mục! “.

d) **Tham quan những thắng cảnh và công viên** (viết tắt là thắng cảnh):
Mở bản đồ, tôi chấm những công viên có diện tích trên 100 mẫu (a) như Centennial Regional, ở Santa Ana, Garden Grove thuộc Garden Grove, Huntington Central thuộc Huntington Beach v.v. Mỗi công viên mang một sắc thái riêng biệt; tôi thường lui tới công viên Mile Square (Dặm Vuông):

Để đỡ tốn tiền, tôi đậu xe tại đường Edinger, Fountain Valley, lần bước vào công viên. Giữa ban mai mùa hè, tôi thơ thẩn thả bộ dọc theo đường mòn quanh hồ, uốn éo như một giai nhân trong truyện cổ tích. Một bên là mặt hồ phẳng lặng, vệt trời nhợt như bơi lội; bên kia là thảm cỏ xanh phủ bóng cây sồi, thấp thoáng những mái kios màu nâu.

Mặc dầu có cấm bẫy “Cấm cho vịt ăn, khác với gia cầm, chim muông tự nó có thể sinh sống”, một số du khách thả nhiên quẳng đồ ăn cho chim; cứ đà này, mặt hồ sẽ không còn chỗ cho vịt bơi lội. Cũng nhằm mục đích “dẫn chim”, trần kios đều gắn lưới sắt hoặc đinh nhọn để bồ câu khỏi làm tổ.

Chặng II

Nam Cali – Austin, TX

(8/6/06 – 17/6/06)

Chặng II dài 750 dặm, phải mất 15 giờ lái xe, kể cả 1 giờ ngủ trưa. Cứ lái xe 2 giờ, tôi nghỉ 15 phút tại rest area hoặc tại cây xăng. Tôi khởi hành từ Upland, CA, lúc 3 giờ đêm để có thể tới El Paso khi trời còn sáng.

Đoạn băng qua sa mạc Arizona là đoạn đường gay cấn nhất. Thời tiết mỗi lúc một ác nghiệt, tới 2 giờ chiều, nhiệt độ đạt tới con số 110 độ F. Khi thấy kim nhiệt kế hơi ngược lên cao, tôi tắt máy lạnh, thà chịu cái nóng khủng khiếp còn hơn là xe chết máy giữa sa mạc. Nissan vùn vụt băng qua đồng khô cỏ cháy, trở trụ những cây xương rồng 3 lá. Nhà nước cho phép chạy 75 MPH, tôi ráng chạy 85 MPH, trong khi các tay đua khác, nhất là xe tải mở hết vận tốc, chạy 110 MPH! Tôi không khởi hồi hộp khi nghe đài nhắc nhở: “Trong trường hợp có bão cát nhỏ, quý khách lái xe chậm, bật đèn đỏ. Nếu có bão lớn, đậu xe sát lề đường”.

Nóng hừng hực! Tôi tạt vào rest area thở. Ở đây cũng không hơn gì, sờ chỗ nào cũng thấy hơi nóng bốc lên, cây không bóng mát, cành khẳng khiu, lá trở trụ.

May cho tôi, may cả cho Nissan, ngang qua địa phận New Mexico (NM), trời đổ mưa rào. Nissan hẳn reo vui khi nhìn thấy làn khói mỏng nhẹ nhàng bốc

lên từ mui xe. Tôi dừng xe tại một rest area để lấy sức. Tất cả kiến trúc nơi đây trông cục mịch, sơn nâu, màu của Mỹ. Nhân viên vệ sinh cho hay: “Chúng tôi mong mưa cả tháng nay!” Ghé qua quầy du lịch, tôi kiểm tra giá cả phòng ngủ, và điện thoại cho Travel Lodge, El Paso, đang có giá sale (hạ giá) để giữ chỗ.

Đến El Paso lúc trời còn sáng, mặt trời chói chan trên đỉnh núi Franklin.. Sau khi nhận phòng, tôi tự thưởng cho mình bằng cuộc du ngoạn quanh thành phố.

El Paso thuộc bang Texas với dân số 728,943 , nằm sát ranh bang New Mexico, cách thành phố Juarez bởi con sông Đại (b), Juarez với dân số 1700,000 thuộc nước láng giềng Mexico. Điều đó nói lên tầm quan trọng của El Paso về mọi mặt kỹ nghệ, thương mại, văn hóa, nhất là du lịch. Khí hậu khô ráo quanh năm, 300 ngày trong một năm nhìn thấy mặt trời. Đặc biệt ở đây, người dân không phải đóng bất kỳ một loại thuế lợi tức nào.

Sáng hôm sau, tôi rời El Paso, thủng thỉnh lái xe đi Austin, vì đoạn đường còn lại chỉ dài ngót 600 dặm. Tối cùng ngày, tôi tới nhà cháu Khánh ngụ tại làng Bee Cave, nơi đây được dùng làm căn cứ xuất phát.

a) **Họ hàng:** Nhà Khánh rộng thênh thang, tôi trải qua một tuần lễ êm đềm và thú vị tại đây, (X. phụ chương 2 .1).

Khi đến nhà nào, tôi đều quan sát ngăn cất dao, kéo, muông, tách, cách thức sử dụng bếp vi sóng, máy giặt, máy xấy v. v. Ngăn cũng như máy mỗi nhà một khác, tất cả mọi sự thay đổi đều không được hoan nghênh đối với người già.

Trong khi mọi người còn an giấc, tôi thường dậy sớm, uống cà phê, ăn bánh lát hoặc mì gói mang theo; ban ngày đi ngao du sơn thủy, gặp đâu ăn đấy. Nhiều khi, một chai nước và dăm mẩu bánh Quy cũng xong một bữa. Bạn bè chê tôi ăn uống kham khổ, không đủ ca-lo-ri (c). Tôi ăn vẫn ngon miệng, khi nghĩ tới nhiều người phải đào bới bãi rác để kiếm lương thực. Hơn nữa, ăn “cực” còn là hình thức rèn luyện tâm hồn. Chỉ có buổi tối, tôi mới về ăn chung với gia đình chủ nhà. Theo thông lệ, trước khi chia tay, tôi mời cả nhà đi ăn ngoài. Lần này chúng tôi lựa nhà hàng VN Sunflower, đường Research, Khánh nhất định không để cho tôi trả tiền.

Marie, vợ Khánh là người Đại Hàn, ngay từ ngày đầu gặp, tôi đã có cảm tình với người cháu dâu qua cách ăn nói dịu dàng, nhất là cách xưng hô bằng tiếng Việt:

- Chú Hợp, chú want to drink lemonade? (chú có muốn uống nước chanh?)

Ngoài việc nội trợ, Marie hàng ngày phải sang nhà cháu Thùy, tưới cây trong thời gian vợ chồng Thùy đi công tác:

- Chú Hợp, chú want to go to chị Thùy 's house.

Marie lái xe đưa tôi tới nhà Thùy. Nhà đẹp lộng lẫy, có cổng gác, nằm trong khu gia cư hạng sang Lakeway Mansion.

b) **Bạn bè:** 30 năm không gặp, anh chị Khôi đón tôi về nhà anh nghỉ một tối. Nhà anh tọa lạc tại đường Pleasant Rock. Trong phòng khách có treo cờ vàng, chúng tôi trao đổi nhiều câu chuyện, trong đó có chuyện về thế giới vô hình. Anh cho biết:

- Trước đây, ông bà nội, ông bà ngoại thờ riêng (khác đạo). Từ khi thờ chung, các cháu cảm thấy khó chịu nóng nảy trong người!

- Tôi tin những chuyện người chết hiện về. Chắc anh đã đọc HK của Sơ Anne- Josephe de Jesus nói về các đấng linh hồn nơi luyện ngục hiện về, xin Sơ cầu nguyện giúp. Nói đến đây, tôi hơi nổi da gà khi nghĩ tới chị Hiền tôi hay hiện về, mỗi khi có lời khẩn vái của dòng họ.

Trong buổi trà đàm, còn có mặt của 2 bác Tuynh, thông gia. Tôi quý mến bác ở tính tình thật thà ngay thẳng của người miền Nam. Bác cho biết rất thích đọc HK của tôi, tôi hứa khi nào về San Jose, sẽ gửi tặng bác cả 3 quyển.

c) **SHCĐ:** Cộng đồng VN tại Austin là cộng đồng nhỏ bé, rời rạc, có khoảng 10,000 người. Chúng tôi đi thăm khu Thương Mại Á Đông trong đó có nhà hàng Sunflower; quan sát các cơ sở tôn giáo như nhà thờ, câu lạc bộ bán đồ ăn gây quỹ của giáo xứ “Các Thánh Tử Đạo VN”, giáo xứ VN duy nhất tại Austin. Giáo xứ dự trù xây nhà thờ thật lớn với kinh phí 2 triệu trên miếng đất trống bên kia đường.

d) **Thắng cảnh:** Austin là thành phố có nhiều cảnh “Sơn thủy hữu tình” so với các nơi khác trong bang. Tôi tham quan hầu hết các thắng cảnh, trong đó phải kể:

+ Rattan Creek Park: Công viên khá rộng, gần nhà anh Khôi. Chúng tôi lại có dịp vừa đi bộ vừa lạm bàn về những phương thuốc gia truyền như ngà tê giác có công hiệu chữa trị bệnh đường ruột, mật gấu có khả năng thông những mạch máu li ti tại não bộ v. v. Khi về SJ, tôi nhận được 10 liều bột ngà tê giác và mật gấu ngựa do anh tặng.

+ Country Park: Dù có phải đi bộ xa cách mấy, tôi cũng kiếm chỗ đậu xe dưới bóng cây để Nissan nghỉ ngơi thoải mái. Công viên có đập thủy điện Manfield, nhà hàng Onassis với hiên vọng cảnh trên đồi cao. Nước hồ xanh biếc cũng làm dịu phần nào cái nóng 100 độ ngoài trời.

+ Zilker Park: Công viên có vườn bách thảo, vườn Nhật, suối mát. Trời nóng gay gắt, thiên hạ ào ào đổ xô xuống suối tắm, reo hò la hét làm náo động cả một góc trời.

+ Ema Long Metro Park: Công viên rộng 11,000 mẫu. Giải sông dài 2 ½ dặm vắt ngang công viên, khép lẹp giữa khe đồi. Gió lồng lộng thổi, đó là lý do thiên hạ đổ về đây picnic (ăn ngoài trời), tắm sông, đua thuyền và chơi nhiều trò giải trí khác. Khi tôi tả cảnh đẹp công viên, Khánh tỏ vẻ ngạc nhiên:

-Ở đây lâu, cháu cũng chưa tới nơi này!

Chặng III

Austin – Houston

(17/6/06 – 27/6/06).

Tôi rời Austin vào buổi sáng giữa trời mưa nặng hạt. Chặng đường Austin – Houston chỉ dài 180 dặm, tôi lái xe thong thả. Tối qua, Trâm, con anh chị Liên, gọi điện thoại:

- Bác nhớ đến trước 6 giờ để cùng đi ăn với gia đình, vì tụi con chỉ được nghỉ chiều thứ bảy.

- Bác cố gắng tới trước giờ.

a) **Họ hàng:** Trên đường đi Houston, tôi ghé nhà Cường (Nguyễn) tại Katy, TX. Cường gọi tôi bằng ông, là con của Thoa. Năm ngoái, khi được tin Thoa mất tích, cảnh sát cũng như thân nhân lục lọi khắp nơi, 4 ngày sau mới tìm ra xác Thoa ngã gục trên đường mòn, phía sau hàng rào khu gia cư, cháu bị tai biến mạch máu não trong khi đi bộ. Tôi yêu cầu Cường đưa tôi tới hiện trường. Cỏ tranh mọc lấp đường mòn dưới đường dây điện cao thế, tôi lặng người thấp nén hương lòng tưởng niệm cháu.

Về đến nhà, Diễm Liên (vợ của Cường) và Châu (con gái của Thoa) đã chuẩn bị xong bữa ăn thịnh soạn, nhiều món. Diễm Liên luôn miệng hỏi:

- Ông ăn được món này không?, món này có vừa miệng không?

- Ngon! Cháu làm ông nhớ tới mẹ cháu khôn tả.

Thật là diễm phúc cho tôi có người cháu dâu thảo, con nhà gia giáo.

Trong bữa ăn đông đủ mọi thành viên gia đình, tôi kể chuyện nhiều về Thoa, người mẹ can đảm hy sinh, một thân một mình đem 2 con ty nạn nơi xứ người, nuôi dạy các cháu thành danh vẻ vang như ngày nay. Tôi khuyên các cháu năng về San Jose thăm họ hàng và bác Hường, để cảm nhận tình yêu gia đình, mất mẹ còn bá, cháu ạ!

b) **Bạn bè:** Nhà anh chị Liên thuộc thị trấn Spring, TX được dùng làm căn cứ xuất phát .

+ Anh chị Liên: Như đã hẹn với Trâm, gia đình anh chị Liên và tôi, tất cả là 11 người, chúng tôi đến nhà hàng Phố Xưa, đường Wilcrest. Tuy mới mở, nhà hàng đông khách, trang hoàng theo kiểu “Quê hương là chùm khế ngọt”. Món ăn ngon, nhưng khi liếc qua hóa đơn tính tiền 300 đ, tôi suýt nữa buột miệng kêu: “ Sao mắc vậy!”. Chẳng bì những bữa ăn bổ dưỡng 2 đ tại Trung Tâm Người Già Vĩnh Thanh (Evergreen Community Center), SJ. Nhiều cụ ăn không hết, chất phần còn lại vào ga-men mang về ăn tối; còn rau tươi và bánh mì mặc sức mang về. Hoặc mỗi khi thết đãi bạn bè, tôi thường mời tới nhà hàng Flourishing Garden, đường Monterey, SJ, vừa ngon vừa rẻ, tiếp đón ân cần, 3 món ăn tự chọn chỉ tốn 15.95 đ đủ cho 4 người ăn, còn súp và món tráng miệng free (không tính tiền).

Trong thời gian ở Spring, tôi được anh chị Liên hướng dẫn đi coi cơ sở của công ty L&V Food Supply, chuyên cung cấp thực phẩm tươi, do cháu Dziễm Chinh làm chủ tịch, còn nhân viên là những anh chị em trong nhà. Công ty có kho chứa hàng đồ sộ, 14 xe tải 18 bánh chuyên chở thực phẩm trên toàn quốc từ Cali đến Florida. Các cháu Kiệt, Thi, Vũ đều sử dụng rành rẽ xe tải, xe nâng, nên Chinh không lo sợ về chuyện tài xế 18 bánh làm reo, phải không Chinh?. Từ hai bàn tay trắng, các cháu đã làm nên sự nghiệp, phần lớn là nhờ cái đức của anh chị để lại.

+ Bác sĩ Nguyên: Chúng tôi mất liên lạc với nhau gần 8 năm nay, điện thoại cũ bị cúp. Qua cháu Cường (Bùi), chị gọi phon cho tôi hay nhà cũ ở đường Ashley bị cháy, chúng tôi mới mua nhà mới. Nhà mới thuộc thị trấn Sugarland, TX, mặt sau trông ra hồ rộng phun nước, chim trời bơi lội. Tôi nghỉ lại nhà anh một đêm, ôn lại những ngày xa xưa ở New Orleans. Tóc mai anh đã đổi màu, anh thích ngồi trầm tư một mình phía vườn sau, giữa thế sự quay cuồng.

+ Những đồng bào ty nạn: Đi đến đâu, tôi cũng muốn thăm hỏi những người bạn từ Phi tới. Đường xá Houston giảng như mắc cửi, mò mẫm nhiều lần,

tôi mới kiếm đường Cook, địa chỉ nhà cô Cúc, chú Gương, cô Út, chú Minh. Đến nhà nào, tôi cũng không quên tặng sách, tặng quà. Cô Cúc có nhã ý mời tôi đến nhà anh Chung, để có thể gặp gỡ nhiều người khác cũng từ Phi sang. Trong bữa tiệc hủ tếu, chúng tôi nhớ lại những kỷ niệm bên Làng, đồng thời chia sẻ một số kinh nghiệm trong cuộc sống mới. Khi chia tay, chủ nhà cho biết:

- Lần đầu gặp bác, tôi thấy bác bình dân, cởi mở, yêu thương mọi người, ưa làm việc thiện, khác xa với lời đồn đại từ bên đảo.

- Bên đảo cũng như bây giờ, lúc nào tôi cũng chỉ mong đồng bào tỵ nạn có cuộc sống tốt đẹp.

Tôi từ giã các bạn giữa tiếng hát Khánh Ly vang vọng đâu đây: “ Sống trong đời sống, cần có một tấm lòng! Để làm gì, em biết không? Để gió cuốn đi! Để gió cuốn đi!...”

c) **SHCD**: Houston và vùng phụ cận có cộng đồng người Việt đông thứ ba tại HK. Nằm sát vịnh Mexico, Houston còn có sức thu hút ngư dân gốc Việt. Ngoài ra, giá nhà rẻ gấp 4 lần so với SJ (một ngôi nhà 4 phòng ngủ trị giá 200.000 đ). Mặc dầu giá xăng chỉ rẻ hơn 40 xu / ga, tôi cảm thấy thoải mái hơn khi chạy xe trên đường Texas.

Tôi đi thăm hầu hết các khu thương mại Á Đông, trong đó phải kể:

+ Siêu thị Hồng Kông IV, đường Bellaire với bãi đậu xe rộng rãi, nơi đây đã được dùng làm trại tạm cư cho người Việt ở New Orleans chạy bão Katrina.

+Hồng Kông III, đường Vets Memorial: Tượng đài chiến sĩ VN được dựng lên bên trong quảng trường.

Bạn bè cũng đưa tôi thưởng thức những món ăn ngon tại các nhà hàng nổi tiếng như Kim Sơn trong Saigon Plaza, phở Saigon trong khu Mekong Center, hủ tếu Nam Vang, nhà hàng Tao Ngộ trên đường Gears v. v.

Cuối tuần, chúng tôi tham dự thánh lễ tại các nhà thờ sau:

+ La Vang, đường Old Foltin: một kiến trúc đặc trưng VN, cổng tam quan với mái cong, trông xa giống như một ngôi chùa. Có điều khác lạ ở đây, trong tiệc thánh, các thừa tác viên thánh thể nhúng bánh vào rượu, rồi mới trao cho giáo dân, có lẽ để mọi người khỏi dùng chung một ly (d). Ngoài cổng cũng như trong quán ăn của giáo xứ đều có quầy hàng rau tươi, trái cây vừa mới hái từ vườn sau nhà, điều này làm tôi nhớ chợ chồm hổm tại làng Versailles, New Orleans.

+ Phụ Tỉnh dòng Chúa Cứu Thế, đường Little Work: nhà thờ tuy nhỏ so với La Vang, nhưng thân mật, bài giảng của các cha dòng bao giờ cũng xuất sắc, lôi cuốn người nghe.

Houston là cộng đồng lớn, nhưng khi bầu ban Đại diện, các liên danh khác đều rút lui, chỉ còn lại một liên danh Đ M Đ đặc cử với số phiếu 1000. Nhớ lại lần đi bầu ban Đại Diện Bắc Cali ngày 7/17/04 với nhiệm kỳ 4 năm, số cử tri quá ít ỏi (5229 người). Hiện nay tại Bắc Cali có tới 2 ban Đại Diện cộng đồng. Buồn làm sao!

d) **Thắng cảnh:** Thắng cảnh sát bên nhà; sáng, chiều, tôi thường đạp xe trên đường mòn ngoạn mục, dọc theo đại lộ Ella uốn éo giữa rừng thông. Đường mòn trải sỏi đỏ, chỉ dành riêng cho người đi bộ và xe đạp; cứ ½ km có một bảng như mời gọi khách dừng chân nghỉ mệt. Một cơn gió thoảng cũng đủ làm rẫy thông reo vui giữa cái nóng 90 độ; tuy vậy còn mát hơn SJ, 2 độ.

Cũng không phải đi đâu xa để kiếm công viên đẹp, tôi khám phá nhiều tư viên thuộc khu gia cư, gần nhà. Nhờ phong cảnh và địa hình nhấp nhô, mỗi khu gia cư mang một sắc thái riêng: có nơi mặt sau nhà trông ra hồ rộng hình chữ I cong (Country Lake Estates, đường Louetta), hay hình suối tóc (Lake of Cypresswood Forest), hồ bị chắn ngang bởi 7 đập đá, chỉ cần bơm nước ở hồ đầu là 7 đập tràn được tạo thành, trông như dòng thác đổ giữa mùa khô. Nơi khác trông ra sân gôn 18 lỗ với thảm cỏ xanh mát mắt, hoặc kết hợp vừa hồ vừa sân gôn. Đi bộ một vòng quanh hồ cũng đủ làm tinh thần sảng khoái.

Thắng cảnh gây cho tôi nhiều cảm hứng hơn cả. Đó là chùa Việt Nam, đường Synott, Sugarland, TX:

Cách đây 10 năm, tôi đã thăm ngôi chùa này, bây giờ hoàn toàn khác lạ, không dấu vết xưa, ngoài trừ lô đất rộng 12 mẫu. Bước vào là cổng Tam Quan với 4 trụ bằng đá cao 6.5 m, đầu trụ là tượng sư tử 4 mặt. Qua khỏi cổng là hồ sen Hương Thủy gợn sóng, có cầu Hương Vân bắc qua. Phía trái hồ là tượng Phật Bà Quan Âm cao 22 m (e) soi bóng dưới mặt hồ. Kế tiếp là Tiền Đình rộng 2200 m², bên trái Tiền Đình là vườn Lâm Tì Ni (nơi Đức Phật sinh) và Bồ Đề Đạo Tràng (nơi Đức Phật thành đạo); bên phải Tiền Đình là Rừng Câu Thi Na (nơi Đức Phật nhập Niết Bàn). Sau cùng là ngôi Chánh Điện rộng 770 m².

Chuông chùa dóng lên từng hồi hòa lẫn tiếng tụng kinh “Nam mô đại bi Quan Thế Âm Bồ Tát”. Du khách có cảm giác như lạc vào xứ Phật, tâm hồn như chìm trong cảm nghiệm “**ở thế gian, mọi sự đều qua đi, chỉ Chánh Pháp còn tồn tại.**”

Chặng IV

Houston – Dallas

(27/6/06 – 17/7/06)

Sáng sớm ngày 27/6/06, tôi theo xa lộ I 45 đi Dallas. Chặng này chỉ dài 240 dặm, tôi dư thì giờ dừng xe tại những điểm ngoạn mục. Liếc trên bản đồ thấy hồ rộng của công viên North Shore, tôi liền exit 77. Sóng nước mênh mông, giống như hồ Tây, Hà Nội; ven hồ là những biệt thự sang trọng, câu lạc bộ đua thuyền (rowing boats).

a) **Họ hàng:** Vì la cà nhiều chốn, nên mãi hoang hôn, tôi mới tới nhà cháu Cường (Bùi), Cường gọi tôi bằng ông. Nhà Cường được dùng làm căn cứ xuất phát.

+ Cháu Cường: Cư ngụ lâu tại Garland từ 1998 – 2000, tôi có cảm tưởng như trở về chốn cũ. Đạo đó, Cường mới có 2 trai: Đức Độ, và Đức Tín, nay thêm 2 trai nữa; đứa lớn nhất 11 tuổi, đứa nhỏ nhất 1 tuổi. Cường làm thêm giờ phụ trội tại sở, cuối tuần quay phim đám cưới, mới mong đủ tiền nuôi con. Vân, vợ Cường, ở nhà trông con. Thường nhật, Vân nấu 10 gói mì hoặc mua 10 Mc Chicken sẵn ứt mới đủ cho cả nhà ăn sáng; trưa, lái xe Pick-up chở 4 đứa ăn free tại nhà thờ; chiều, chở con tới thư viện đọc truyện nhi đồng.

Thấy quần áo giày dép, đồ chơi vất bừa bãi từ toa-let tới phòng khách, tôi ra lệnh 2 đứa lớn nhất phải lập thời dụng biểu hàng ngày, Đức Độ thêm nhiệm vụ rửa chén, đổ rác, Đức Tín dọn dẹp và xếp về vị trí cũ. Hình phạt thường đi đôi với thưởng. Những bài thi viết của tôi mang tính cách đố vui để học, đại loại như "Tại sao kêu tôi bằng cụ?", "Tại sao người hôm-lét (homeless) lại đứng đường xin tiền?" v. v. Không biết Vân có "gà" cho chúng không, chúng trả lời một cách thông minh và tỏ ra hiểu biết. Tôi lưu những bài trả lời để làm kỷ niệm. Để thưởng cho chúng, tôi mời cả nhà ra tiệm CiCi' pizza "all you can eat" ở góc đường Jupiter/Aparaho. Tôi thích tiệm này vì chỗ ngồi rộng rãi (200 chỗ), giá rẻ (4.49 đ cho người lớn, trẻ con ½ giá) và nhiều món khác như sà-lát, cà-rem và trái cây tráng miệng, (X. phụ chương 2.1).

+ Cháu Chu: Chu gọi tôi bằng ông. Họ hàng xa hay gần, dù xa cả đường đi, tôi đều ghé thăm để thắt chặt tình yêu gia đình. Nhà Chu là một ngôi biệt thự khang trang, nằm trong thị trấn Murphy, phía bắc Dallas. Hồng, chồng Chu, làm việc cho sở thuế liên bang, chắc không khỏi ngỡ ngàng khi phải kêu "ông" một người mới gặp lần đầu mà tuổi đời không hơn mình là bao. Nhờ cách cư

xử nhẹ nhàng và thân mật, tôi đã giúp Hồng gọi “Ông” một cách tự nhiên như người có họ. Viết đến đây, tôi không khỏi mẩn phục ông bà Đại tá TK Hoa, thông gia với cháu Thoa, gọi tôi bằng chú xưng chúng cháu không một chút mặc cảm, ngay từ lúc gặp gỡ buổi đầu. Cũng vậy, bạn bè của cháu Lạc – tướng cũng có, tá cũng có- đều xưng hô chú cháu một cách kính trọng. Theo tôi, cách xưng hô không quan trọng bằng tư cách của người được xưng hô. Tôi có tới 300 con cháu gọi tôi bằng cụ, ông, bác chú, vì vậy, tôi rất thận trọng trong hành động cũng như trong lời nói để làm gương tốt cho con cháu.

b) **Bạn bè:** Tuy tôi và Khoa mới biết nhau 8 năm nay, chúng tôi tỏ ra ý hợp tâm đồng. Anh làm nhiều thơ, cả thơ Pháp. Nhân dịp hội ngộ kỳ thú này, anh tặng tôi thi tập mới in của anh “Tình ta nay đâu khác xưa” gồm 130 bài thơ vừa niêm luật, vừa tự do, nói lên tình yêu bằng hữu và quê hương. Để nhớ lại những kỷ niệm, anh đưa tôi trở lại những quán ăn cũ như nhà hàng First Chinese B-B-Q, tiệm cơm chay Thanh Hải, tại thị trấn Richardson.

c) **SHCD:** Bắc Texas có 2 cộng đồng người Việt lớn: Dallas và Fortworth, cách nhau 45 phút lái xe. Dallas có khoảng 40.000 người, trụ sở ban Đại diện cũng như các khu thương mại đều tập trung tại thị trấn Garland: chợ Hồng Kông, Hiệp Thái, Hiệp Phong, New Tài Nguyên. Cộng đồng có 3 tờ báo: Á Châu thời báo, Người Việt, Bút Việt, và 2 tạp chí: Ca Dao, Cẩm Nang. Tôi tham dự một số SHCD, trong đó phải kể:

+ Lễ phát phần thưởng cho các học sinh xuất sắc được tổ chức tại trụ sở ban Đại Diện ngày 17/6/06. Buổi lễ quy tụ khoảng 200 người gồm phụ huynh học sinh, những nhân vật tai mắt trong cộng đồng, có tiệc trà, văn nghệ giúp vui nà bán sách “Dương ngọn cờ vàng” .

+ Chùa Đạo Quang: Giờ đây, ngôi chùa cũ không còn vết tích. Các kiến trúc hoàn toàn mới lạ chen lấn nhau trên một thửa đất hẹp: nào là ngôi chùa mới, nào tháp Bát Nhã nhiều tầng, lại thêm Trung Tâm Sinh Hoạt hai tầng, chưa kể tới 2 tượng Phật ngồi, 1 tượng Di Lạc nằm với bầy trẻ bu quanh, 1 tượng đứng Phật Bà Quan Âm.

Đôi khi, tôi cảm thấy khó chịu khi chứng kiến những công trình kiến trúc xây lên rồi đập bỏ vì thiếu họa đồ chỉnh trang (master plan). Đó cũng là lý do, tôi bỏ nhiều giờ trong việc lập họa đồ chỉnh trang cho Thiên Tâm tịnh thất tại San Jose: chỗ nào thiết lập tịnh thất tạm (nhà có sẵn), chỗ nào tịnh thất dự trù, phòng họp, phòng học, chỗ đậu xe (số lô phải tương xứng với sức chứa của tịnh thất), vườn Lâm Tì Ni v. v., tóm lại thiết kế sao cho thoáng và phù hợp với luật

lệ xây dựng trong lô đất rất giới hạn. Trong phiên họp ngày 3/12/06 duyệt xét dự án, Thừa sử Huệ Tánh phát biểu: “ Ông KS Hợp đã vẽ họa đồ và xin giấy phép thánh thất Cao Đài New Orleans, sang đây ông giúp chúng ta lập họa đồ chỉnh trang toàn bộ lô đất. Thật là danh bất hư truyền!...”.

+ Nhà thờ: Cuối tuần, tôi dự lễ tại nhà thờ Đức Mẹ Hằng Cứu Giúp, một kiến trúc hài hòa giữa Đông và Tây, mái ngói âm dương đỏ, tường stucco sơn trắng, tháp chuông chính giữa. Nhà thờ có sức chứa 1000 người, mới khánh thành ngày 12-5-06. Tôi an tâm dự lễ, vì không còn sợ biểu tình, hô ẩu như mấy năm về trước.

Nhân tiện, tôi đến thăm giáo xứ Thánh Tâm chúa Giê-su tại Carrollton, TX. Nơi đây, tôi góp ý với cha chánh xứ về dự án kết hợp trường học và sân bóng rổ trong cùng một tòa nhà 2 tầng.

d) **Thắng cảnh:** Dallas nóng hơn Houston, có hôm lên tới 103 độ. Cành khô cỏ úa, chính quyền chỉ cho phép tưới cỏ một ngày trong tuần (vi phạm, sẽ bị phạt 2 000đ). Nhờ có hệ thống xe điện mới (X. phụ chương 2 .2), tôi có thể đi thăm nhiều nơi, dừng nhiều chỗ:

+ Công viên: Tôi thường rủ Đệ, Tín ra Watson Park thể thao, vì gần nhà. Chúng đi một vòng rồi lĩnh ra sân chơi, chờ tôi đi đủ 3 vòng. Cỏ công viên xanh mượt, nhờ tưới nước mỗi ngày. Trong số khách đồng hành, có cặp vợ chồng hàng xóm, người vợ dìu chồng tàn tật cùng bước, thỉnh thoảng chị ngừng lại âu yếm lau mồ hôi trên trán chồng; lại thêm bộ tam ca, ba ông già Ấn Độ, đầu chít khăn quả dưa, vừa đi vừa đàm đạo, trông hệt như ba vua từ phương Đông tới; cả đàn sáo đuôi dài cũng bắt chước, vừa đi bộ vừa bắt sâu.

Ngoài ra, tôi cũng đi ngắm (đi bộ và ngắm cảnh) nhiều công viên đẹp khác như Thanksgiving dưới phố; Mc Innish tại Carrollton; Allen tại Allen có nhà picnic mái vải giống như cánh buồm lộng gió, bãi cỏ rộng thênh thang với cánh diều chao đảo, sân tắm cạn trang bị vòi phun nước đủ kiểu như rồng phun, gầu guồng quay v. v. dành cho con nít; Hufflines tại Richardson, dòng suối chắn ngang bởi nhiều đập đá đã là nguồn cảm hứng cho tôi khi vẽ dự án cải tạo suối Nam tại làng VN, bên Phi.

+ Thánh đường: Tôi tham quan nhiều thánh đường như St Ann tại Coppell với mái vòm mạ vàng trông tựa như nhà thờ Hồi Giáo; vương cung thánh đường St Patrick tại Fortworth với kiến trúc cổ kính bằng đá; vương cung thánh đường Shrine of the Virgin of Guadalupe tại Dallas, kiến trúc gô-tic với 2 tháp chuông,

một thấp một cao. Bước vào vương cung thánh đường, bên cạnh vẻ cổ kính, du khách còn cảm nhận bầu không khí vừa trang nghiêm, vừa thánh thiện.

Chặng V

Dallas – New Orleans

(30/6/06 – 2/7/06)

Chặng đường này dài 528 dặm, 8 giờ lái xe. Dọc theo xa lộ I 49, đồng cỏ xanh, hồ ao xuất hiện, dịu dàng và mát mẻ hơn Texas. Kể từ khi trận bão lụt Katrina xảy ra ngày 29/8/05 làm thiệt hại 200.000 nhà cửa, 1200 người chết tại New Orleans (N O), tôi ao ước trở lại đây để thăm hỏi bạn bè, chứng kiến tình trạng tan hoang, nhất là căn nhà yêu dấu, 12 Morisson Ct; sau cùng, tôi muốn tìm hiểu nguyên nhân vỡ đê.

a & b) **Bạn bè:** Tôi không có họ hàng thân thích gì ở đây, ngoại trừ cháu Tâm (em Cường), gia đình bên vợ Cường. Tôi lần lượt đi thăm các bạn bè cũ, ai cũng tay bắt mặt mừng, vì vừa trải qua cơn hồng thủy:

+ Anh Ấn còn muốn mời tôi sang N O ở hẳn: “Nhà tao rộng 4 phòng ngủ, chỉ có mình tao”.

+ Chị Việt Thảo: “ Khi nào sang N O, anh ở đây đừng ngại, em lúc nào coi anh như anh ruột”.

+ Chị Minh Châu: Nhà chị ở góc đường Chef Menteur và Gardenas vẫn nguyên vẹn. Hồi còn làm việc cho city, tôi thường lui tới nhà chị dùng cơm, chị có biệt tài làm món ăn ngon, nhất là xôi vò và chè đậu. Trước khi chia tay, chị còn dúm vào tay tôi 2 gói xôi lạc để ăn dọc đường.

Đã đến đây, tôi không bỏ sót một ai, từ anh Bình, Marrero, cho đến vợ chồng Thừa, cô Phi ở Harvey. Ai nấy đều có câu chuyện di tản đau thương, gia đình phân tán: người chạy sang Houston, kẻ bay tới Fort Chaffee, AR; riêng gia đình bác Thước di cư sang SJ, rồi ở hẳn bên này.

Sau thiên tai, lòng người như mở rộng, cảm nghiệm được rằng không có gì là vĩnh cửu trên cõi đời này, ngoài tình yêu tha nhân. Phải chăng Thượng Đế dùng thiên tai để đánh động lương tâm nhân loại?

c) **Thiệt hại:** Tôi tạm chia thành phố thành 3 vùng, xin xem bản đồ đ/k :

+ Vùng I gồm N O West, một phần quận Jefferson (từ Terrytown – Avondale) không thiệt hại, vì đê chính dọc theo sông Mississippi không vỡ. Một số nhà bị tốc mái, hàng rào nghiêng ngã, nước ngập tới sàn là do gió mạnh

mưa nhiều, trạm bơm bơm không kịp; chuyện này thường xảy ra, mỗi khi bão về. Có nhà còn tưới nước lên thảm để đòi thêm tiền bảo hiểm.

+ Vùng II gồm khu Lakeview, Gentilly, N O East nằm dọc theo hồ Pontchartrain. Vùng này ngập lụt vì đê phụ vỡ (đê chính dọc theo bờ hồ vẫn nguyên vẹn).

Đầu tiên, tôi náo nức đến thăm căn nhà xưa 12 Morisson Ct thuộc khu N O East. Nhà cửa hoang tàn, cỏ mọc cao tới đầu gối, dấu nước dâng ngang cửa sổ còn nhận rõ. Sót sa! Khu Gentilly còn thảm hơn, không một bóng người, mái sập tường sập, đổ nát giống như cảnh hoang tàn sau chiến tranh trong phim Dr Zhivago. Hiện nay, nhà thầu Boh Bros đang ra sức sửa chữa tường chắn lụt trên kinh Đường 17.

Nhiều gia đình lãnh tiền bồi thường, nhưng không chịu sửa nhà hoặc xây lại. Giá như, khi lãnh tiền, city buộc chủ nhà phải dọn dẹp đổ nát, thành phố bớt điêu tàn biết bao!

Đền Thánh Đức Mẹ La Vang đã tái thiết. Cha Quản Nhiệm cho biết nước ngập tới trần nhà, cha được trực thăng đến cứu.

Tại khu chợ chồm hổm nói riêng và làng Versailles nói chung, nhà cửa ít bị hư hại hơn. Hưởng ứng lời kêu gọi củ cha xứ, đồng bào lũ lượt rủ nhau về, nhà nào đang sửa ở nhờ nhà đã sửa xong. Tôi hỏi anh chị Cảnh, bố mẹ vợ Cường:

- Sao anh chị không mượn một trailer (f) mà ở ?

- Ở nhờ nhà bà con, chạy đi chạy về gần hơn, mượn trailer mất công trả!

Dưới cái nhìn của hãng bảo hiểm, tường nhà nào bị nấm đen, hoặc nước ngập lưng chừng, nhà đó cần phải phá và làm mới. Vì muốn tiết kiệm, đồng bào ta chỉ sửa những chỗ hư. Khi sửa xong, muốn xin tái bảo hiểm, đương nhiên bị từ chối.

Ông Chánh Khang, một nhân vật uy tín của cộng đồng trao đổi với tôi nhiều vấn đề như: Cha xứ từ chối để ông Naguin, đương kim thị trưởng, đến vận động tái tranh cử tại nhà thờ, sau đó ông được tái đắc cử; vấn nạn khác là city muốn thiết lập bãi rác cách làng 2 dặm, dân chúng phản đối vì sợ ảnh hưởng tới môi sinh. Sự kiện trên, tuy hai là một, đã gây căng thẳng giữa city và cộng đồng. Nhờ kỹ thuật chứa rác tân tiến (g), một bãi chứa rác ở xa, sẽ không ảnh hưởng nhiều đến sức khỏe dân làng, nhất là những loại rác khô, toàn là vật liệu xây dựng phế thải.

+ Vùng III gồm khu Chalmette, Arabi thuộc quận St Bernard, nằm dọc theo sông Mississippi. Sở dĩ vùng này bị lụt là do đê phụ tại kinh Industrial vỡ (đê chính dọc theo sông Mississippi vẫn nguyên vẹn. Phố xá chưa được sửa chữa, tiệm đóng nhiều hơn tiệm mở, bến phà Chalmette chưa hoạt động trở lại.

d) **Vỡ đê:** Thành phố N O nằm dưới mực nước biển trung bình khoảng từ 2 – 3 m. Thành phố được bảo vệ bởi đê chính dọc theo hồ Pontchartrain, và sông Mississippi, và những đê phụ dẫn tới các trạm bơm nước như kinh 17, kinh Orleans, kinh London, và những đê phụ dọc theo kinh Industrial, thủy vận Intracoastal (Intracoastal waterway). Đê chính bằng đất đắp chắc chắn, với màn cừ sắt (sheet piling) chính giữa, mặt đê rộng đủ xe chạy, chân đê rộng khoảng 15 m. Còn đê phụ bằng btct hình I (I wall) hay bằng tường ghép mảnh (wall panels) hoặc đắp đất. Tường I mới được Công Binh HK kiến tạo trong thập niên 90.

Dựa theo số liệu của nhật báo Times-Picayune, N O, tôi ghi lại những địa điểm “đê vỡ” xảy ra từng giờ trong ngày 29/8/05 theo thứ tự từ tây sang đông như sau:

+ Đê phụ đường 17: 6:30 AM (giờ sáng) dưới áp lực của cường triều, tường I cong về phía đông, nước ồ ạt rỉ qua những chỗ nứt.

+ Đê phụ Orleans: 9:00 AM sóng cồn (surge) tràn qua đê đất và đổ vào City Park (đê này thấp hơn tường I dọc theo kinh 1.80 m).

+ Đê phụ London: 9:00 AM, tường I cong cả 2 phía, nước ào ạt rỉ qua chỗ nứt.

9:30 AM, tường sụp, thủy triều tràn ngập khu Gentilly.

+ Đê phụ Industrial: 4:30 AM, thủy triều rỉ mạnh qua cổng chắn lụt, gần cầu cao của xa lộ I 10 (high rise bridge)

6:50 AM, sóng cồn tràn qua tường và đê chắn lụt hai bên.

7:30 AM, tường ghép mảnh sụp, nước tràn vào phường Upper 9th.

7:45 AM, 2 khúc tường phía đông sụp khiến nước tràn vào Lower 9th, Arabi, và Chalmette.

+ Đê phụ Intracoastal: 6:30 AM, cường triều tràn qua đê, phá vỡ nhiều chỗ, gây ngập lụt N O East.

Ngay sau khi bão Katrina, bạn bè hỏi tôi về hiện tượng đê vỡ tại N O. Tôi trả lời ngay: “Đê chính dọc theo hồ Ponchartrain, sông Mississippi không thể vỡ được, có vỡ chẳng là những đê phụ dẫn tới các trạm bơm”. Quả đúng như vậy!

Xem xét những sự kiện trình bày ở phần trên, chúng ta rút ra được những bài học gì?

1) Các đê phụ không được duy tu bảo dưỡng đúng mức (vì thiếu hụt ngân sách). Ngoài ra, hệ thống đê phụ không đồng bộ, thiếu vững chắc. Đó là trường hợp đê Industrial, đê Intracoastal, đê London. Đối với những đê phụ mới xây, tôi nghĩ rằng có điều gì thiếu sót trong thiết kế, nhưng chưa tiện công bố.

2) Chiều cao của đê, tường chắn lụt: Chiều cao thiết kế của đê dựa trên xác suất mực nước cao nhất trong 100 năm. Dù có làm cao hơn đê hiện hữu, cũng vô phương ngăn chặn những đợt sóng cồn cao, sóng thần tràn bờ có thể xảy ra trong tương lai, (X. phụ chương 2.3).

3) Sự an toàn (stability) : Tuy không ngăn nổi sóng cồn cao tràn ngập mặt đê, nhưng nếu đê được thiết kế và kiến tạo vững chắc, đủ sức chống lại áp lực của sóng cồn, hay nói khác đi nếu đê không vỡ trong trận bão Katrina vừa qua, sự thiệt hại sẽ giảm đi nhiều.

*

New Orleans, thành phố thân yêu của tôi đang lần lần vươn lên từ những tang thương đổ nát; tốc độ hồi sinh mau hay chậm còn tùy thuộc vào quyết tâm của người dân cũng như chính quyền.

Chặng VI

Dallas – Minneapolis/Saint Paul

(4/7/06 – 9/7/06)

Theo như chương trình đã định, tôi đáp máy bay từ Dallas đi Minneapolis/Saint Paul (M/SP). Chặng đường này dài 1000 dặm; nếu lái xe phải mất 4 ngày, vừa đi vừa về.

a&b) **Họ hàng:** Tôi không có bạn bè tại M/SP, chỉ có họ hàng: chị Hàm, chị Yến, anh Tiển, anh Thuật, cả 3 đều là con bác ruột tôi.

+Chị Hàm: chị tôi năm nay 88 tuổi. Trước đây, chị nhất định về VN sống, vì có đông họ hàng, con cháu hơn. Hôm 4/11/2002, tôi về thăm chị tại Tân Phú, chị lui thủi ở nhà một mình, cửa đóng then cài vì con cháu cũng phải đi làm. Tôi thưa với chị: “Ở đây, muốn đi bộ một vòng quanh khu phố cũng

không được, vì lề đường được sử dụng làm chỗ bán hàng, sửa xe, đây là chưa kể mùi hôi thối xông lên từ cống rãnh, khói bụi từ xe cộ, tiếng đập thình thình từ ga-ra hàng xóm. Nếu chẳng may chị bị đau, nhà thương bên này không có phương tiện điều trị hiện đại như ở HK, hàng chục bệnh nhân chen chúc trong phòng nhỏ hẹp”.

Sau đó, chị quyết định trở lại HK.

Lần này, tôi đến thăm chị tại căn tao hóm (town home) thoáng và rộng, thuộc khu cư xá Mapplewood, SP, nhà của cháu Chi, con gái chị. Chị kêu nhưc xương. Tôi khuyên chị: “Chống gậy đi bộ mỗi ngày 3 lần, mỗi lần 15 phút; lúc nào mệt, ngồi nghỉ. Nếu chị không làm theo lời em dặn, chị có thể bị cứng khớp xương, cao đường, cao mỡ, cao máu vì thiếu vận động. Lúc rảnh, chị nên đọc báo, coi TV”. Tôi yêu cầu Chi cuối tuần chở mẹ đi thăm họ hàng hoặc lên chùa lễ Phật.

Trong thời gian ở nhà Chi, tôi “ép” chị đi bộ mỗi ngày, không biết khi tôi về rồi, chị còn giữ được cam kết bao lâu! Tôi thương chị tôi lắm, tuổi già sức yếu, không biết là tôi có thể gặp chị thêm lần nữa.

+ Chị Yến: Nhà chị là một biệt thự 3 tầng lầu, sơn trắng, trông ra hồ Bush và hồ Hyland, thuộc thị trấn Bloomington. Anh chị và các cháu vượt biển sang HK với 2 bàn tay trắng. Nhờ tần tảo và tháo vát, anh chị đã tạo dựng một nhà hàng VN, đông khách nhất trong vùng. Nhà hàng lấy tên là Vina, du khách dễ nhận diện vì tấm trướng lớn in hình cờ vàng và bản đồ VN. Cách đây 11 năm (1985), trên đường đi hội nghị, tôi ghé thăm chị, chứng kiến thực khách xếp hàng dài tới tận hè phố; khi ra về, họ không quên xin thêm một bịch nước mắm chấm chả giò.

- Bí quyết nào giúp chị thành công? Tôi hỏi chị.

- Chủ nhà hàng phải là đầu bếp giỏi; nếu không, người giúp việc hay làm eo làm sách (đình công).

Điều đó không lạ gì, trước 1975, chị đã mở tiệm ăn trên đường Lê Lợi, Sài Gòn và quản lý quán ăn của bộ Công Chánh với hàng trăm thực khách mỗi ngày.

Sáu cháu con anh chị, đều thành công vẻ vang, mỗi người một cơ nghiệp. Anh chị nay đã về hưu, giao nhà hàng cho cháu Thủy trông coi. Mùa hè, anh chị ở Mineapolis, đông xuống Austin, TX, vui thú ”tụng kinh niệm Phật” mặc cho dòng đời nổi trôi.

+ Anh Tiến: Anh là thạc sĩ kỹ sư Thủy Sản, lần đầu tiên tới HK. May mắn cho tôi được gặp anh tại nhà chị Yến để anh em có dịp hàn huyên tâm sự. Anh khỏe mạnh, thông minh, và hy vọng sống lâu 100 tuổi như điều anh mong ước.

Trong chuyến đi, anh gặp 2 chuyện xui xẻo, khiến anh buồn phiền không ít. Khi tới phi trường Los Angeles để chuyển máy bay đi Mineapolis, đai lưng đựng tiền của anh bị thất lạc khi qua máy dò. Lần thứ hai trên đường lái xe từ Houston đi Mineapolis, xe ngừng tại quán ăn dọc đường; thấy túi xách trong xe, quân gian bèn đập cửa kính xe, lấy trộm đồ.

Lần đầu tiên du lịch tới một xứ sở văn minh, hiện đại, bất kỳ ai, không khỏi ngỡ ngàng về những thủ tục nhiều khê, nếu không được hướng dẫn chi tiết, dễ sa vào mê hồn trận. Tôi an ủi anh:

“Của đi thay người anh ạ! Lần đầu tới HK tu nghiệp vào năm 1965, em cũng bị kẻ cắp rút bóp trong đó đựng cả visa lẫn tiền bạc dành dụm. Từ đó trở đi, khi du lịch bất cứ quốc gia nào, em cũng để giấy tờ và tiền bạc vào trong túi có zip; đi một mình trong phố vắng, em luôn nhìn trước nhìn sau, một khi quân gian biết mình đề phòng, chúng không dám tấn công.

Sống ở HK đã 25 năm, em thấy quốc gia này có nhiều người tốt hơn người xấu, họ luôn mở rộng vòng tay ra đón tiếp mọi người. Chẳng thế mà hàng năm HK tiếp nhận 100.000 di dân từ khắp nơi trên thế giới, trong khi đó, các cường quốc kinh tế khác như Nga, Tàu, Anh Pháp Đức, Nhật, mỗi nước chỉ chấp nhận nhập cư không quá 1000. Lạ nữa, dân HK chiếm kỷ lục về từ thiện, riêng trong năm 2006, họ đã đóng góp 300 tỷ MK.

Không phải để bào chữa cho HK về số người đói và vô gia cư (hôm-lét), thực sự em chưa thấy người HK nào chết vì đói. Chỗ nào trên đất nước này cũng đầy rẫy những cơ quan từ thiện hay nhà thờ phát không thực phẩm cho người nghèo; một đôi lần em cũng đến đây coi, quận lòng khi thấy họ đổ bánh mì, bơ sữa vào thùng rác vì thiếu người lãnh. Số người hôm-lét thì có, họ xin tiền ở đầu đường xó chợ. Nhà nước dành sẵn Trung Tâm Tạm Cư (shelters) cho họ ăn uống, tắm rửa, nghỉ ngơi free, nhưng họ vẫn muốn ra ngoài để tự do xin tiền mua thuốc hút, bia rượu.

Ở đây, anh muốn đi đâu thì đi, ở đâu thì ở (không cần khai báo). Nói tóm lại, tất cả quyền tự do căn bản của con người đều được luật pháp tôn trọng và bảo vệ.

+ Anh Bẫy: Về hưu, anh dành toàn thời gian lo cho chị. Tuy ngồi xe lăn, chị vẫn đảm mọi việc trong nhà. Với anh, tôi học được 2 bài học:

Bài thứ nhất: Trong buổi họp gia đình đông đủ, anh chợt hỏi tôi:

- Chú có giao dịch bằng tiếng Anh với người Mỹ được không?

- Trước đây, cả chục kỹ sư Mỹ làm việc dưới quyền em. Tôi hơi mất bình tĩnh trả lời. Điều đó chứng tỏ tôi hãy còn nhiều tham sân si. Thay vì trả lời như trên, tôi nên đáp: “Thưa được!”. Tôi tự đâm ngực 3 lần để thống hối. Từ lâu, tôi nguyện tu thân, để đi tới đâu, mọi người chung quanh đều cảm nhận ánh sáng của tình thương chan hòa tới đó; chưa tỏa ánh là chưa đạt đạo.

Bài học thứ hai: Sau khi yến tiệc linh đình tại nhà cháu Đống do các cháu Đống, Chi, Cẩn, Nghĩa, Hiệp khoản đãi anh Tiễn và tôi, anh Bẫy hỏi anh Tiễn và tôi:

- Các chú chiều nay có rảnh không?

- Dạ rảnh.

Khi trả lời rảnh, tôi yên trí anh sẽ dẫn chúng tôi đi tham quan thành phố. Trên đường đi, tôi mới khám phá ra rằng anh rủ chúng tôi đi sông bài Mystic Lake, xa nhà 1 giờ lái xe. Anh mải mê quăng với rút, còn tôi lang thang bên ngoài sông bài, lơ đãng nhìn thiên hạ đánh gôn. Nếu hỏi kỹ: “Đi đâu?”, tôi đã không lãng phí một buổi chiều!

c) **SHCD**: Cộng đồng VN tại M/SP và vùng phụ cận có khoảng 15.000 người. Anh Huyền hướng dẫn chúng tôi thăm nhiều nơi:

+ Phố VN, đường University thuộc SP, và phố VN đường Nicolett thuộc M. Sinh hoạt khá nhộn nhịp.

+ Chùa Việt Nam: Cơ sở khang trang gồm chánh điện, phòng sinh hoạt, phòng tu tập, nhà chay. Anh chị tôi đã bỏ nhiều công sức và tiền của ra xây dựng chùa. Tôi nói đùa với chị: “Chùa này phải mang tên chùa Yên Sắc”.

+ Nhà thờ Anna-Giuse Hiễn, đường Queen Av, M, đồ sộ như nhà thờ đá Phát Diệm. Cha phó Sáng bỏ nhiều thì giờ đưa chúng tôi tham quan các cơ sở của giáo xứ. Cha còn cho biết nhà thờ cũ đã nhường lại cho cộng đồng H’mong làm hội trường.

d) **Thắng cảnh**: M/SP còn có tên gọi Vạn Hồ, là 2 thành phố chị em chỉ cách nhau một dòng sông Mississippi. M có số dân khoảng 400.000 với nhiều cao ốc chọc trời, trong khi SP, thủ đô của bang Minnesota, có số dân khoảng 300.000 với nhiều biệt thự cổ kính. M/SP là nơi định cư của nhiều sắc dân: Đức, Ý, Ba Lan, Aí Nhĩ Lan, Na-uy, mới đây lại thêm người Việt, Lào, Mỹ .

Thoát khỏi cái không khí oi bức của 2 tiểu bang TX và LA, tôi cảm thấy khoan khoái khi đạt chân tới thành phố này. Trời trong xanh và mát dịu, 10 nghìn hồ thổi hơi nước vào thành phố, bảo sao không mát dịu. Công viên ở đây quá nhiều và rộng lớn hơn ở SJ, bước ra khỏi nhà là gặp hồ. Đúng là đi một ngày đang biết một sàng khôn! Tôi chỉ đủ thì giờ đi ngắm một vài nơi gần nhà chị Yến và nhà Chĩ:

+ Hồ Bush: Hồ nằm phía bắc nhà chị Yến. Đường bộ quanh hồ quá dài, đi cả buổi cũng không hết, cảnh vật luôn đổi thay đổi. Chỗ này là rừng thông, dễ, chỗ kia là đồi cỏ hoa vàng, xen lẫn những bãi tắm, sân chơi. Rong dài, hoa súng từ mặt hồ dâng lên mùi hương man dại, thuyền chèo tay nhẹ nhàng lướt sóng; để giữ khung cảnh tĩnh mịch, tất cả thuyền gắn động cơ đều bị cấm vận.

+ Hồ Hyland: Hồ nằm phía nam nhà chị. Cảnh sắc thay hình đổi dạng khiến tôi đi hoài mà không mệt, đường mòn hun hút dài 5 dặm. Chỗ nào tôi cũng muốn dừng lại coi, từ hội trường cho mượn, khu picnic chứa 200 người, ẩn hiện dưới tàn cây, cho đến cầu tàu câu cá, bến thuyền chèo, sân trượt tuyết.

+ Hồ Phelan: Gần nhà Chĩ, công viên gồm 2 hồ lớn, với liễu rủ bên hồ, cỏ hoa vàng chạy dài bên rặng phong, dễ, dưới tàn cây kê ghế gỗ đủ kiểu, khắc tên người tặng. Đường mòn gồm 3 loại: 1 dành cho người đi bộ, 1 dành cho xe đạp và ván lăn, 1 dành cho chó (dog trail), nên đường ai người ấy đi, không sợ tai nạn lưu thông. Trong số đường mòn trên, tôi thích Gateway State Trail hơn cả. Đường rộng 4 m dài 20 dặm, tráng nhựa, hai bên là rừng nguyên sinh với cỏ thụ phủ bóng mặt lộ. Đi nửa chừng, tôi quay về vì đi hoài mà không nhìn thấy điểm cuối.

*

M/SP có quá nhiều cảnh đẹp mà tôi chưa đạt chân tới như huê viên Como, vườn ươm cây, hồ Cherokee, Minnekotu với chu vi 110 dặm, Minnehaha, thành lũy Snelling, trung tâm nghệ thuật Walker, thương xá 4<> Mall of America v. v., nhất là du lịch bằng xe điện LRT trong thành phố.

Trước khi quay về Dallas, tôi từ già anh chị Yến- Huyền: “Cảm ơn anh chị đã cho em những ngày vui; hè 2010, em sẽ trở lại nếu Trời cho em còn sống tới ngày đó.” Chị tôi nhắc lại: “Nếu Trời cho còn sống”.

Chặng VII

Dallas – Fortsmith

(18/7/06 – 24/7/06)

Rời Dallas, tôi theo xa lộ US 69, gặp I 40, xuyên bang Oklahoma. Đồng cỏ OK xanh hơn TX. Chặng đường này chỉ dài 300 dặm, dọc đường không có điểm ngoạn mục, tôi lái xe một mạch thẳng tới nhà Liên, Liên kêu tôi bằng chú.

a&b) **Họ hàng:** Nhà Liên ở trong khu cư xá Millenium Estates, ngoại ô Fort Smith (FS), thuộc bang Arizona (AR), giá nhà ở đây rẻ chỉ bằng 1/3 giá nhà SJ. Cỏ sân trước xanh hơn, vì ở đây thành phố cho phép tưới cách nhật. Vườn sau khá rộng 600 mv, giữa vườn là sân gạch hình tròn, chung quanh là vườn rau xanh tốt, không thiếu thứ gì, từ dàn mướp, bầu nậm, cà chua, dưa gang cho đến cây ăn trái như hồng, đào, mận; rau đủ loại từ húng thỏ, húng quế, cho đến thì mùi, thì là.

- Nhiều thế này, gia đình cháu ăn sao hết. Tôi hỏi chị Liên.

- Ăn không hết, cháu đem bán, mùa nào cũng có mồi dạn trước.

Sáng sớm nào cũng vậy, tôi và Liên thường ra sân sau uống cà phê, trò chuyện. Trong suốt thời gian ở FS, mỗi ngày Liên biểu diễn một món ăn mới, khiến tôi nhớ lại những ngày qua: Năm 1949, tôi tản cư về nhà cậu mợ Liên tại Hoàn Lộ. Thời gian ở đây có thể nói sung sướng đối với tôi, vì ngày nào anh chị Giáp cũng cho ăn ngon, không xào thì nấu, so với thực đơn thường nhật của tôi: rau luộc, cà muối, canh cà chua cá khô. Năm 1950, Liên lên trọ học nhà tôi tại Xuân Bảng. Sau 1954, kẻ đi một nơi, người một ngả; tới năm 1994, Liên được gia đình bảo lãnh sang HK đoàn tụ.

Bây ông vo ve, hút mật trên đàn hoa mướp vàng, chúng tôi tiếp tục trò chuyện:

- Bây giờ cả hai đã về hưu, sao cháu không dọn về Cali, đông anh em họ hàng.

- Cali ồn ào, cháu bằng lòng cuộc sống yên tĩnh nơi đây; vả lại, các con của cháu đều có công ăn việc làm tốt, gần đây.

- Chú đồng ý với cháu: nơi nào mà mình cảm thấy tâm thân an lạc, nơi đó là nhà ở của mình vậy!

Ở SJ, nghe bà con họ hàng nhắc nhiều kỷ niệm về Fort Chaffee, nơi tạm cư của 50809 người Việt tỵ nạn tới HK trong năm 1975, tôi nhờ Liên hướng dẫn tới đó coi. Đó là những dãy nhà cao 1 tầng, có 2 tầng cửa sổ, trong đó kê giường tầng. Xưa, bà con chen chúc nhau sống vui như chợ Tết, bây giờ nhà cửa mục nát, sao hoang vắng lạ thường. Tôi đi để nhớ lại trại tỵ nạn Palawan, Phi Luật Tân.

c) **SHCD**: Cộng đồng người Việt tại FS nhỏ bé, khoảng 2000 người, lác đác vài cửa hàng Á châu như chợ Trường Sơn, tiệm ăn Pekin, Hồng Kông, China Jade.

+ Chùa Phổ Minh, đường Mussett: Tuy nhỏ nhưng xinh xắn, vài cây cổ thụ che bóng mái chùa cong. Vì chưa có sư trụ trì, mỗi lần có lễ lạc, phải thỉnh thượng tọa từ Oklahoma tới.

+ Nhà thờ Christ The King, đường Greenwich: Họ đạo VN thuộc giáo xứ Mỹ. Tuy chỉ có 250 gia đình, họ đạo đã tạo mãi một hội trường tại Van Buren, kế cận FS để tiện bề sinh hoạt. Tôi đi lễ vào lúc họ đạo rộn ràng chuẩn bị dự đại hội Thánh Mẫu tại Missouri.

d) **Thắng cảnh**: Với dân số 80,000, FS thuộc bang Arkansas, nằm sát bang Oklahoma, ôm ấp 3 bề bởi sông Arkansas và sông Potomac. Năm 1817, thành đầu tiên được thiết lập tại ngã ba sông lấy tên tướng Thomas Smith, thành phố lập sau cũng mang tên Fort Smith. Thành phố có nhiều nhà máy, nhất là kỹ nghệ hơi đốt thiên nhiên.

Tôi đến đây vào mùa hè nóng bỏng, nhiệt độ trung bình từ 90 – 100 độ F, có hôm nhiệt độ lên tới 103; tuy vậy, còn mát hơn San Jose, Los Angeles cùng kỳ(h).

FS có nhiều công viên xinh đẹp với đường mòn phủ bóng cổ thụ, chạy ven theo sông, hoặc hồ ao như Ben Geren (gần nhà Liên), Spring Hill (cổng và đập # 9), Carol & Cross Memorial.

Để tạo cảm giác “mùa thu đi giữa mùa hè”, tôi thường đến thư viện thành phố đường Rogers. Thư viện trông tựa như con tàu lớn (cruise). Lựa một bàn góc ở tầng lầu 2, tôi ngồi mơ màng nhìn sang công viên Creekmore qua khung cửa kính lớn. Hàng cây sồi, phong đua nhau phủ bóng lối đi, những mảng râm chạy lướt trên sân cỏ xanh. Trong công viên lác đác người đi bộ, một vài bà nội trợ đẩy vôi xe em bé (toddler), có thiếu chẳng là lá vàng rơi rụng, tôi lim dim mắt để hoạt cảnh quay chậm lại. Không khí mát lạnh của thư viện và bối cảnh công viên đã tạo cho tôi cảm giác “đang sống giữa mùa thu”.

Hai công viên sau đây mà tôi mãi mê suy ngẫm về bài học lịch sử của chúng:

+ Massard Prairie Battle: Cách nhà Liên không đầy 300 m, đây là nơi xảy ra trận chiến đẫm máu ngày 27/7/1864 giữa Bắc quân và Nam quân. Công viên không có bia tưởng niệm, ngoài hòn đá tảng ghi sự tổn thất của đôi bên và kỳ đài. Tiếng ve rít từng hồi thay điệu nhạc chiêu hồn tử sĩ. Sau khi nội chiến

chấm dứt, bên bại trận không những không phải đi học tập cải tạo mà còn được giữ nguyên quân phục, quân trang, lừa, ngựa về quê quán làm ăn.

+ Cổ thành Fort Smith: công viên di tích lịch sử quốc gia nằm tại mũi nhọn của 2 sông Arkansas và Poteau. Cổ thành chỉ còn tro bụi nền đá cũ và những khẩu đại bác trên sân cỏ, chĩa họng ra sông. Tại Trung Tâm Tham Quan trưng bày những quân trang, quân dụng của lính thú “trấn thủ lưu đồn”. Tôi lần bước theo đường mòn nước mắt (the trail of tears) chạy ngang qua cổ thành mà lòng đầy thương cảm.

Trong thập niên 1830's chính phủ HK buộc các bộ lạc da đỏ Cherokees, Chikasaws, Muscogu, Seminoles rời bỏ quê cha đất tổ Florida về miền đất mới Oklahoma. Hình ảnh đoàn người tay xách nách mang, nối đuôi xe ngựa chất đầy vật dụng từ quần áo cho đến chổi cùn rế rách, họ di chuyển dưới họng súng của binh sĩ da trắng.

Không phải ở đây mà bất cứ nơi nào trên lãnh thổ HK, người Mỹ tôn trọng và bảo trì những di tích lịch sử. Đường mòn nước mắt đã nói lên sự tàn bạo, bất công của người da trắng xâm lược đối với dân bản xứ da đỏ. Hận thù nên quên, nhưng bài học lịch sử cần nhớ muôn đời. Nhờ “nhớ muôn đời”, chính quyền HK đã dành nhiều quyền lợi kinh tế cho người da đỏ.

Ngày mai, tôi rời FS để đi Albuquerque. Khi đi, chị Liên còn tặng tôi 2 bịch dưa gang, gọi là quà cây nhà lá vườn để chú tặng bạn bè; tôi biếu Albuquerque một, Den ver một.

Chặng VIII

Fort Smith – Albuquerque

(25/7/06 – 1/8/06)

Chặng đường này dài nhất, tới 800 dặm. Do đó, tôi rời F S từ tờ mờ sáng để có thể tới Albuquerque (ABQ) thuộc bang New Mexico (NM) vào lúc trời chưa tối. Trong cùng một ngày, Nissan lần lượt lăn bánh trên 4 bang: Arkansas, Oklahoma (OK), Texas, và New Mexico (NM). Đoạn OK là dài nhất, bang này có 2 xa lộ chính I 35 đi từ nam lên bắc và I 40 đi từ tây sang đông, tạo thành 4 nhánh mang tên: chiến tranh Cao Ly, chiến tranh VN, đệ I thế chiến, và đệ II thế chiến. Tại rest area thuộc OK, nhà pic-nic đều làm bằng 3 cột tùm bên trên chống đỡ mái vải, trông giống như túp lều của bộ lạc da đỏ. Tối ranh

NM, sa mạc trở về, bụi thông lùn thay thế xương rồng 3 nhánh. Nissan đưa tôi tới nhà anh Tấn trước khi mặt trời khuất sau rặng núi Sandia.

a&b) Họ hàng và bạn bè:

+ Nhà Tấn ở đường Virginia, ABQ. Tấn trước đây là phó ty Kiến Thiết cho tôi tại tỉnh Long Khánh. Bây giờ anh đã về hưu, chị còn đi làm.

Sáng sớm nào cũng vậy, chúng tôi thường ra vườn sau, nhâm nhi cà phê vừa nhìn những giọt nước đọng trên lá mướp sau cơn mưa chiều. Cũng như các nhà VN khác, nhà Tấn trồng đủ loại từ rau, húng đến dần khổ qua, đậu đũa, dưa leo. Tôi lắng nghe những câu chuyện do Tấn kể mà lòng bồi hồi xúc động:

* Năm 1998, bà cụ em bị đau ở cột sống, nằm điều trị tại bệnh viện Nguyễn Trãi, Sài Gòn. Về nhà, cụ không chịu ngồi xe lăn, lên xuống lầu, hay đi đâu, con cái đều phải cõng cụ. Một hôm, cha Hòa, giáo xứ Thị Nghè tới thăm cụ, cụ bằng lòng học giáo lý và chịu phép rửa tội. Sau khi rửa tội và dự thánh lễ, cụ tự đứng dậy ra về trước sự kinh ngạc của bà con trong giáo xứ.

* Năm 1975, tàu VN Thương Tín chở đoàn người tỵ nạn tới đảo Guam. Do sự xúi dục của một số cán bộ nằm vùng, 1500 người muốn trở về xây dựng quê hương, trong đó có anh Nghiệp. Khi tàu cập bến, đồng bào được đón tiếp giữa 2 họng súng chỉ thẳng vào người và được đưa cào trại giam tỉnh Phú Yên. Tùy theo đối tượng, kẻ "học tập" 8 năm, người 15 năm tại các trại giam từ Xuyên Phước, Phú Yên qua Thanh Nghệ Tĩnh, tới Hàm Tân. Xây dựng quê hương không thấy, anh Nghiệp được đi "học tập cải tạo" 9 năm. Mỗi người phải trả giá đắt cho sự thiếu suy nghĩ của mình!

* Cùng ở trong trại với em, có bác L.. Bác là thân sinh của ông N. V. H., Bộ Trưởng bộ Giáo Dục và Thanh Niên trong chính phủ Huỳnh Tấn Phát. Bố bệnh nặng, ông H. không hề đến thăm hỏi. Bác tâm sự với bạn tù: "Nếu biết thế này, thà rằng tôi bóp mũi cho nó chết khi sanh ra". Vì bệnh nặng, bác được tha về; 2 tuần sau bác qua đời!

* Bố là Thiếu Tướng Việt công, con quốc gia nhất định không nhận bố, tuyên bố: "Bố tôi đã chết". Đau lòng thay cho một cuộc nội chiến tương tàn, không có người thắng kẻ thua, chỉ có dân tộc VN là đau khổ !

* Riêng trường hợp của Tấn, anh đã có giấy tha đóng triệu đỏ to của Thủ Tướng Huỳnh Tấn Phát, nhưng ban Quản Đốc trại nhất định không thả. Đúng là phép vua thua lệ làng!

Trận mưa rào nặng hạt đêm 31/7/06, nhiều vùng bị lụt, dân di tản ra khỏi nhà. Tôi ở lại nhà để tiếp tục nghe Tấn thổ lộ nhiều chuyện ly kỳ và cảm động. 35 năm rồi không gặp, biết bao nhiêu chuyện để nhớ, để quên.

Tôi khuyên Tấn viết hồi ký để con cháu không những hiểu lý do nào thôi thúc ông cha chúng đến đây mà còn học hỏi những kinh nghiệm sống của các bậc tiền bối. Không cần viết văn chương hoa mỹ, chỉ cần diễn tả trung thực những gì đã xảy ra trong cuộc đời mình, và với một số tiền ấn loát nhỏ (khoảng 1000 đ), chúng ta có một tác phẩm để đời. Cũng cùng một lời nhắn nhủ đối với bạn bè của tôi đang định cư tại nước ngoài, dù bạn ra đi dưới bất cứ diện nào: vượt biển, vượt biên, bảo lãnh hay HO.

+ Chị Đảnh: Nhà chị ở đường Burma, ABQ. Trước đây, anh Đảnh và tôi cùng làm việc tại khu Bắc Công Chánh Nam Phần, tôi làm ty, còn anh ở trong phòng thí nghiệm. Gia đình anh vượt biển năm 1981, 4 tháng sau anh qua đời vì tai biến mạch máu não. Chị một mình tần tảo nuôi 8 con ăn học thành tài. Chị nguyên là giáo viên giỏi, quê ở Xóm Củi, Chợ Lớn. Do tai nạn xe trước 1975, chị phải mổ cột xương sống, nay đau nhức trở lại.

Tôi xin phép chị được thắp hương trước bàn thờ anh, cầu xin hồn anh phù hộ độ trì cho chị và các cháu. Sau đó, chị đưa chúng tôi vào thăm cháu Tuấn, cháu nằm bất động với ống dây chằng chịt trong một phòng riêng, giáp vườn sau. Tuấn là kỹ sư công chánh, làm việc cho thành phố ABQ. Năm 1995, bị tai nạn xe trên đường công tác, cháu hôn mê 6 tháng. Thành phố xây thêm 1 phòng mới và mượn 1 điều dưỡng viên phục vụ. Đã 11 năm, nằm ngay trên xe, cháu khi mê khi tỉnh.

- Liệu cháu có thể phục hồi được không chị?

Chị lắc đầu, quay sang bảo cháu:

Bác Hợp và chú Tấn là bạn của Ba đến thăm con. Nếu con nhận ra, con hãy nắm tay chặt các bác.

Tuấn vẫn thần thờ!

Nghe bác Hợp từ Cali tới thăm, Sơn con trai đầu lòng của chị, lấy vài giờ phép chạy về xem mặt bác.

Trên đường về, tôi suy nghĩ miên man: một người đức hạnh như chị, tại sao toàn gặp những chuyện chướng nghiệp?

c) **SHCD**: Nhiều nhà cửa cư dân thành phố xây theo kiểu Mỹ, vuông vít, hàng rào gạch bao quanh, máy điều hòa đặt trên nóc nhà sử dụng khí lạnh Purron thay vì Prior (i). Cộng đồng VN có khoảng 7000 người. Dễ nhận ra nhà

VN: đằng trước giấy dép, hoặc hình bát quái (bên lương) hay tượng Đức Mẹ trên sân cỏ (bên giáo); đằng sau trồng rau hoặc cây ăn trái. Có lẽ vì dân số ít, cộng đồng người Việt tương đối đoàn kết, chỉ có 1 ban đại diện, họ họp với thị trưởng gốc Mỹ một tháng một lần để giải quyết những vấn nạn của cộng đồng.

* Về thương mại, thành phố có 2 chợ Á châu: chợ 99 và chợ Talin. Chợ Talin khang trang, sạch sẽ, bán thực phẩm của nhiều nước, do một người Lào làm chủ, anh xuất thân từ một công nhân điện tử. Trong giới thương trường có nhiều người VN thành công được báo chí HK khen tặng: xưởng sửa xe Super 6 Tokyo đường Central, cửa hàng bán đá quý của anh Lê, đường Florida, anh mua đá ngọc lam (turquoise) về biến chế thành những đồ trang sức mắc tiền.

* Về chùa, có 2 chùa: Vạn Hạnh và Quang Minh, trong đó chỉ có chùa Quang Minh là có giấy phép.

* Về nhà thờ, trước một nay tách thành hai do ý kiến bất đồng: họ đạo các Thánh Tử Vì Đạo VN thuộc giáo xứ ST Charles và nhà thờ Đức Mẹ La Vang do cha Phổ quản nhiệm. Hôm dự lễ tại ST Charles, ông chủ tịch Cảnh mời tôi đứng dậy và giới thiệu tôi là người đạo đức, có lẽ ông đã đọc bài viết “7 thánh đường, 7 dòng suối”. Hôm dự lễ tại La Vang, tôi may mắn tham dự tiệc mừng sinh nhật thứ 82 của cha Gioan. Ngài là người sáng lập ra cộng đoàn người Việt tại ABQ, với 52 năm làm linh mục, 36 năm phục vụ cộng đồng VN. Tuy phải đeo bình dưỡng khí thường xuyên trong người, ngài vẫn vui vẻ đi lại, thăm hỏi cộng đoàn. Khi về tới SJ, tôi được tin ngài qua đời vì bệnh ung thư xương.

* Linh cảm rằng thành phố ắt có một Trung Tâm Baha'i, tôi mở điện thoại niên giám tra cứu. Trung Tâm này nằm ở đường Ouray, nhỏ bé hơn ở SJ vì ít bốn đạo hơn. Tôi có cảm tình với tôn giáo này vì nó truyền bá tình huynh đệ nhân loại.

Một sự kiện khác cần ghi trong mục này. Khi đứng chờ tại giải ngăn cách đường Candelaria để vào công viên Hoffmann, Tấn vừa chỉ vào vệt đen của bánh xe trên giải ngăn cách, vừa lưu ý tôi:

- Anh coi chừng, kéo xe tông

- ?

- Khi xin rồi, tài xế da đỏ bất chấp luật đi đường, vượt đèn đỏ, leo lề, lái xe ngược chiều, vì vậy sở Kiềm Lộ cấm nhiều tấm bảng “wrong way” trên xa lộ.

d) **Thắng cảnh:** ABQ nằm trong lưu vực sông Grande với dân số khoảng 800,000 người. Thời tiết tương đối mát mẻ hơn so với FS, nhờ những trận mưa rào.

Tôi tham quan hầu hết các danh lam thắng cảnh trong vùng như: công viên Hoffmann, gần nhà; Tom Tenorio, đường Coors; VN Memorial, đài kỷ niệm đầu tiên tại HK; Nature Center với sông Grande thơm ngát hoa rừng v. v., nhưng thích thú hơn cả, phải kể:

+ Núi Sandia: Núi nằm trong rừng quốc gia Cibola, cao độ 3100 m. Ngày đầu, tôi lên sườn phía đông của núi Sandia Peak bằng xe cáp treo (tramway) dài 2,7 dặm. Xe đưa du khách từ chân núi, băng qua những mỏm đá lởm chởm, trở trụ, thỉnh thoảng chúng tôi bắt gặp muông thú đủ loại từ nai đen, gấu trúc Mỹ ngơ ngác nhìn xe, cho đến phượng hoàng, điều hâu, đậu chót vót rình mò. Bông trắng của cây ngọc giá (yucca, state flower) dưới chân núi xa dần, rồi mất hẳn. Buồng phổi căng mạnh, hương thơm nhẹ từ những bụi cây oải hương (lavender), hương thảo (rosemary) dọc theo sông Grande theo gió bay về. Càng lên cao, trời càng trong, mát dịu, nhiệt độ từ 100 dưới chân núi đã giảm xuống 80 khi lên tới ngọn. Chỉ cần 15 phút, chúng tôi có cả mùa thu lọt giữa mùa hè. Từ đỉnh, du khách có thể nhìn bao quát thành phố từ phi trường quốc tế Sunport nhận nhịp cho đến dòng sông Grande, lững lờ trôi về vịnh Mê-xi-cô. Trên ngọn, đầy đủ tiện nghi phục vụ du khách như nhà bán đồ lưu niệm, quán ăn. Các xe bốt (chairlifts) treo lủng lẳng giữa các đường trượt tuyết như nóng lòng chờ đợi đông về. Ngọn chưa phải là điểm cao nhất của núi, từng tốp thanh niên mang bao lô, chống gậy leo núi, xuyên qua các rừng thông dày đặc để lên tới đỉnh Sandia Crest, cao độ 3200 m.

Hôm sau nữa, tôi lên Sandia Crest, sườn phía tây của núi bằng xe hơi, đường quanh co, ngoạn mục dài 19 dặm. Khác hẳn với sườn phía đông, sườn phía tây chắn các cơn mưa từ biển tây đổ về, nên cây cối xanh tốt quanh năm. Dọc đường, nhận nhịp những khu cắm trại, khu picnic. Lên tới đỉnh, mây mù phần phật từng cơn. Co ro trong áo lạnh, tôi thả bước dọc theo đường mòn đỉnh núi, một bên là vách núi thẳng đứng có lan can che chở, một bên là rừng thông (limber pines) đẫm sương, chim én bay lượn quanh vách đá.

+ Phố cổ: Cũng như nhiều thành phố lớn tại HK, thành phố ABQ được chia làm 2 khu: phố cổ và phố mới. Tương tự như các thị trấn xưa tại Columbia (X HK III), phố cổ được chỉnh trang theo kiểu Tây Ban Nha, nhà thờ, cửa hàng, tiệm ăn, bến xe đều tụ tập quanh quảng trường (Central Plaza). Phần đông nhà

cửa kiến trúc theo kiểu xưa (Pueblo-Spanish), mái bằng, tường adobe. Phố cổ nổi tiếng với giáo đường San Felipe de Neri trên 300 năm, nhiều, tiệm ăn, khách sạn, cửa hàng, hàng lang bày bán những sản phẩm tiểu công nghệ của các bộ lạc da đỏ. Trong sắc phục cổ truyền loè loẹt, vũ công nhảy múa mua vui cho du khách.

+ Thánh địa Chimay'o: X. chương 3

+ Santa Fe (j): Santa Fe là thủ đô của NM, cách xa ABQ 50 dặm về phía bắc. Tháng bảy là tháng nóng nhất, nhiệt độ chỉ ở 76. Khi ngừng ở rest area, lấy bản đồ, chúng tôi được thông báo: “Quý khách rất khó kiếm chỗ đậu xe tại khu phố cổ vào dịp cuối tuần”. Đậu xe xa tít, chúng tôi rủ nhau đi bộ tới. Du khách đi lại tấp nập, nhiều đường phố cấm xe. Cũng như phố cổ ABQ, tràn ngập hàng tiểu công nghệ, nhà bảo tàng, phòng triển lãm. Trong số các di tích lịch sử, tôi đặc biệt quan tâm tới nhà nguyện Loretto với cầu thang kỳ diệu.

Truyện kể rằng nhà nguyện xây xong vào năm 1873, nhưng thiếu cầu thang lên sàn hát, khiến các sơ dòng Loretto bù đầu suy nghĩ. Bỗng đâu xuất hiện một ông già đầu tóc bạc phơ, với con lừa và một thùng đồ nghề, tình nguyện làm giúp một cầu thang lên lầu. Cầu thang gồm 33 bậc xoắn quanh cây cột; tất cả đều bằng gỗ, ráp mộng, không dùng đinh. Khi cầu thang hoàn tất, mẹ bề trên Madalena kiếm ông già để trả công, nhưng ông đã biến mất. Các tiệm bán cây trong phố cho biết là họ không hề bán gỗ cho ai, hơn nữa loại gỗ quý này không có trong vùng. Sau 85 năm sử dụng, cầu thang vẫn vững chắc. Thiên hạ đồn rằng người thợ mộc đó chính là thánh cả Giu-se.

Trên đường về ABQ, chúng tôi cũng ghé thăm Camel Rock, giống hình con lạc đà ngồi, ngang qua Los Alamos, nơi chế 2 quả bom nguyên tử đầu tiên, và Sandia Lab, nơi nghiên cứu vũ khí mới.

*

Ngày mai, tôi rời ABQ đi Denver trong luyến tiếc vì còn nhiều chuyện mà chúng tôi muốn kể cho nhau nghe. Tôi hẹn gặp lại tại SJ vào dịp Tết sang thăm cháu ngoại.

Chặng IX

Albuquerque – Denver

(2/8/06 – 8/8/06)

Chặng đường ABQ – Denver chỉ dài 450 dặm. Sau khi vượt sa mạc “thông lùn”, các du khách cũng như tôi đều muốn nghỉ chân tại thị trấn Trinidad, cửa ngõ của bang Colorado. Ngoài phong cảnh đẹp, thị trấn này còn nổi tiếng về sân ván trượt (skate park) với tường cao 35 m. Trong khi thiên hạ xếp hàng tại các tiệm ăn, tôi lần mò ra bờ sông Purgatoire, nước chảy xiết, dẫn bụng bằng xôi lạp xường nóng do chị Tấn nấu ban sáng. Ăn xong, tôi đánh một giấc ngủ trưa ngon lành giữa tiếng thông reo và nước chảy, rồi mới tiếp tục lên đường.

a) **Họ hàng:** Anh chị Lưu gọi tôi bằng chú, nhà anh chị nằm trong khu housing đường Erving, gồm 300 hộ. Mỗi hộ có 2 phòng ngủ, người thuê chỉ trả 500 đ/tháng, free điện nước, nếu không xài trên mức quy định. Nhà không có máy giặt, xấy, mỗi lần giặt đồ, tôi cuốc bộ ra phố.

Chị thường làm món ăn sáng thiết đãi tôi, hôm thì súp măng cua, hôm thì bánh bao. Tôi thưa với chị:

- Chú cái gì cũng cao, cao mỡ, cao đường, cao máu, một vài bánh bích quy và 1 tách cà phê là đủ cho bữa ăn sáng.

- Chú không ăn, cháu giặt.

Nể chị, tôi ăn qua loa.

Tuổi sắp sỉ 80, anh chị mang nhiều chứng bệnh của tuổi già, riêng chị còn đau nhức xương, đi lại phải dùng walker (ghế 4 chân). Sở An Sinh Xã Hội cúp medicare (bảo hiểm y tế) của chị với lý do không nhận được đơn tái cấp. Ngày 7/8/06, tôi dẫn chị ra sở xếp hàng khiếu nại. Sau khi đưa bản sao đơn có ghi ngày nhận, tôi trình bày giấy tờ thất lạc là lỗi tại sở. Nhân viên cho biết: “Sở sẽ giải quyết trong vòng 3 ngày, nếu không nghe tin tức gì, xin gọi lại số này. . .”. Nóng lòng vì bệnh nhân không có thuốc uống đã gần 2 tuần nay, tôi gọi điện thoại xin gặp bà Giám Đốc, nhưng chỉ toàn nghe máy trả lời, máy bảo bấm hết số này đến số kia; cuối cùng, nhân viên bảo sẽ giải quyết “thuận” trong vòng 3 ngày! Than ôi! Thủ tục hành chánh rườm rà đã gây khốn khổ cho biết bao bệnh nhân.

Sau vụ này, tôi khuyên anh chị nên dọn về Dallas, chỗ cháu Chu, con gái đầu lòng của anh chị, hoặc về Ca-li có đông họ hàng. Anh cho biết:

- Cháu ở đây mấy chục năm đã quen rồi; chợ búa, bác sĩ VN gần nhà.

- Ở Dallas, chợ búa, bác sĩ VN cũng gần nhà, Cháu Chu có thể thông dịch giấy tờ, xin trợ cấp, đưa đi bác sĩ, nhất là săn sóc sức khỏe anh chị. Hơn nữa, bệnh phong thấp của chị một phần là do thời tiết giá lạnh tại đây.

Thuyết phục thế nào, anh cũng chưa đổi ý!

Đi đâu, tôi cũng mang máy thử đường. Tôi thử cho cả nhà vào buổi sáng trước khi ăn, ai nấy đều trên 126. Cùng ở với anh chị, Hiền, em ruột chị, bị tiểu đường loại II, mỗi ngày uống sơ sơ 11 chai bia Heineken. Tôi giải thích: “Bia là đường” và yêu cầu cháu viết tờ cam kết: “mỗi ngày chỉ uống 4 chai, sau đó bỏ dần dần”. Khi tôi về rồi, tờ cam kết theo gió bay đi!

b) **Bạn bè:** Gia đình cô Hồng-Ti từ Phi Luật Tân sang tháng 12/05. Họ chọn Denver làm nơi định cư vì chị của Ty làm nail (sửa móng tay) tại đây. Đến nay, gia đình tạm ổn định, cả 2 vợ chồng đều lái xe riêng đi làm, con cái tới trường. Tôi đặt vấn đề:

- Sao cô chú không học Anh Văn 6 tháng, học nghề 3 tháng, rồi mới đi làm.

- Nghe mấy cô xã hội giảng “morale”, tụi em chịu không nổi, bỏ học đi làm ngay.

- Trước khi cô chú sang đây, tôi đã giải thích rõ: “Nhà nước có bốn phần trợ cấp cho cô chú lúc ban đầu. Sau này, cô chú đi làm, họ sẽ trừ thuế lấy lại. Lúc đó, cô chú đừng than nhà nước bóc lột.”

Đối với đồng bào đi định cư, tôi hăng hái cổ vũ chiêu bài “học trước, làm sau”. Chỉ có một số thi hành, trong đó có cô Hương, cô Thủy. Hôm 7/3/07, cô Thủy báo tin mừng: “Cháu tốt nghiệp ngành sửa sắc đẹp và được cấp license hành nghề, cháu sẽ vừa đi làm, vừa học lên nữa với học bổng do chính phủ cấp”.

c) **SHCD:** Denver có khoảng 15000 người VN. Các cơ sở thương mại, văn hóa đều tập trung tại đại lộ Federal như: New Saigon Market, Hậu Giang, Seafood An Hưng, siêu thị số 8, phở số 1, phở Duy, phở Vân; báo chí như tuần báo Thời Báo, bán nguyệt san Viet Business .

Denver có tới 3 chùa. Ngày 6/8/06, tôi chở chị Lưu lên lễ chùa Như Lai, Tỉnh cờ, tôi gặp lại L. T. Khánh, bạn công chánh cũ trong áo chùng xám. Tay bắt mặt mừng dưới bóng cửa Thiên, chúng tôi say sưa trao đổi những kinh nghiệm thiện nguyện. Tôi hứa khi nào về SJ, tôi sẽ gửi tặng anh HK III, trong đó đề cập tới một số công tác thiện nguyện.

Cũng cùng ngày, tôi chở chị Lưu và Hiền (Hiền rửa tội năm 2000) đi lễ tại giáo xứ Nữ Vương Tử Đạo VN. Cơ sở được thiết kế quy mô: chính giữa là thánh đường nguy nga, hai bên là nhà sinh hoạt và nhà nguyện ôm lấy bãi đậu xe, trồng cảnh, trồng tựa như một huê viên lớn.

d) **Thắng cảnh:** Với dân số 2.6 triệu, Denver nổi tiếng là thành phố có nhiều thắng cảnh. Khí hậu ôn đới, tháng 8 là tháng nóng nhất: 86 độ. Denver còn có tên gọi Mile High City (thành phố ở cao độ 1 dặm), cao độ này được khắc trên bậc thềm phía tây của tòa nhà Quốc Hội.

Denver có 2 tuyến xe điện: từ Đao-đào đi Littleton và đi Downing.

Với 200 công viên lớn nhỏ, tôi chỉ có thì giờ thăm một số công viên đẹp như Garfield Lake gần nhà với đảo; Ruby Hill thơ mộng, nhiều thác, chạy dài theo sông Platter; Crownhill Lake, đường Kipling, rộng 242 mẫu với lối đi quanh hồ dài 1.2 dặm; Sloan Lake, đường Sheridan với thuyền lướt sóng, thuyền buồm đua nhau chạy trên mặt hồ xanh trong.

Những địa danh nổi tiếng như vương cung thánh đường Immaculate Conception, đường Logan với kiến trúc tựa như nhà thờ Phú Nhai tại quê tôi; viện bảo tàng Khoa Học Tự Nhiên nằm trong City Park với rạp vòm Tinh Tú đang trình chiếu phim Black Holes; sở thú Denver trông ra hồ Duck, cũng nằm trong City Park; vận động trường Invesco, sân nhà của đội banh bầu dục Bronco có sức chứa 76.000 ghế ngồi. Chỗ nào tôi tới thăm cũng tấp nập du khách, bãi đậu xe không còn chỗ trống; thích thú hơn cả phải kể:

+ Đao-đào Denver: Thay vì đi xe buýt free, tôi đi bộ để được ngắm nghía nhiều hơn. Khởi đi từ tòa nhà Quốc Hội với mái vòm mạ vàng, tôi thả bước theo đường 16 Mall. Hai bên lộ là những quán cà phê vỉa hè, cửa hàng bách hóa và nhiều chỗ giải trí. Trên lề đường trưng bày nhiều bò bằng fiberglass (sợi thủy tinh), màu sắc lộng lẫy, đang gặm cỏ, mỗi con tượng trưng cho lịch sử văn hóa của thành phố, xen kẽ hơn 200 loài cây và 56,000 hoa đủ loại. Cái gì cũng mang nghệ sĩ tính, đẹp từ thùng rác hai mẫu đẹp đi.

Trên đường đi, tôi ghé Trung Tâm Hội Hạp (Convention Center) đồ sộ với đại sảnh được ghép bằng 4000 m2 tường kính, và dự lễ ra trường của các tân nha sĩ tại khách sạn Hyatt Regency, trong đó có một số tân khoa VN.

Mall dài 1 dặm được kết thúc bằng cầu treo 1 cột qua sông Platter nhiều thác lăm ghềnh.

+ Linh địa mẹ Cabrini (X. chương 10).

+ Pike Peak: Pike Peak nằm phía nam Denver, khoảng 90 phút lái xe. Từ cửa thu phí, du khách bắt gặp nhiều kỳ hoa dị thụ, điều hâu, đại bàng bay lượn, pi-ka, móc-mot chúi mũi đào hang, trên suốt đoạn đường quanh co, ngoạn mục dài 19 dặm. Tới đỉnh núi, cao độ 4200 m, du khách có thể nhìn xa tới 4 bang bao quanh CO. Vẻ đẹp trên đã tạo nguồn cảm hứng cho Katherine Lee Bates viết bài hát nổi tiếng “America, the beautiful”.

Trên đường về, ngay tại chân núi, tôi không quên ghé North Pole (Bắc Cực), nhà của ông già Noel. Nhà nào mái cũng đỏ và dốc, nhạc Giáng Sinh tỏa ra khắp trời, đèn sao lấp lánh trên từng cây đàn mộc (red wood), hàng trăm trò chơi giải trí, ảo thuật dành cho trẻ em, cả một bầu hươu, nai, dê, chờ đợi kéo xe cho ông già Noel. Nếu bạn muốn có không khí Giáng Sinh lạnh lẽo giữa mùa hè nóng bỏng, mời bạn tới North Pole, Colorado Springs, CO.

*

Trước khi rời Denver đi Salt Lake, tôi tha thiết nhắn nhủ chị Lưu: “Chừng nào cháu còn ở Denver, chú và họ hàng thật sự không an tâm”.

Chặng X

Denver – Salt Lake City

(9/8/06 – 20/8/07)

Thay vì sử dụng xa lộ I 80, tôi lái xe theo xa lộ I 70 để được ngắm nhiều địa danh nổi tiếng như Vail xinh xắn với lối kiến trúc và sinh hoạt theo kiểu Âu Châu, cũng là nơi tranh tài quốc tế về bộ môn thể thao mùa đông; Glennwood Canyon với xa lộ lượn theo khe, được chấm giải nhất cho những công trình kiểu lộ có thiết kế mỹ thuật.

Qua khỏi ranh Colorado, chúng tôi chạm trán với sa mạc Utah. Nhìn những biển báo “Bão cát” và những hầm trú ẩn bố trí dọc theo đường, tôi không thể không ngao ngán.

Theo chương trình dự trù, tôi ghé thăm Arches National Park (công viên quốc gia Vòm), (X. phụ chương 2.4). Rời công viên, tôi trở ra I 70 với đồng không cỏ khô. Cả một đoạn đường dài từ giao lộ US 191 đến US 6 không có lấy một trạm xăng “No services”.

Chặng đường Denver – Salt Lake City chỉ dài 550 dặm (không kể đoạn đường tới công viên). Sở dĩ tôi đến trễ vì biển báo từ I 15 đến nhà anh Thăng

thay đổi quá đột ngột. Chắc chắn không phải lỗi tại tôi , lỗi tại Traffic Engineer (kỹ sư giao thông)

a&b) **Họ hàng và bạn bè:** Gia đình anh Thăng cư ngụ tại Riverside Dr, Salt Lake City (SLC). Anh chị có 1 trai và 4 gái, tất cả đều thành danh, trong đó có cháu Hạnh Kiều tu ở dòng kín Cát Minh (X. chương 4). Anh đã về hưu, chị còn đi làm. Kể làm sao hết niềm vui sướng của tôi khi gặp lại cụ thân sinh và anh sau ½ thế kỷ xa cách. Anh đã diễn tả tâm tư qua bài thơ dưới đây:

Có được hôm nay

Năm chục năm hơn gặp lại nhau
Nghe như xa cách mới năm nào
Việc đời dù chỉ là vân ảnh
Cuộc sống tuy rằng lắm biển dâu
Mà vẫn thân tình như cốt nhục
Phải chăng ý hiệp với tâm đầu
Làm sao có được hôm nay nhỉ
Cũng bởi ngày xưa có trước sau.

Anh làm tôi nhớ lại thời gian 1954 di cư vô Nam. Thấy tôi không nhà, anh đưa tôi về ở chung với 2 mẹ con anh tại căn góc nóng bỏng trong khu sinh lầy Khánh Hội. Mẹ anh là mẫu người đàn bà VN lý tưởng, thờ chồng nuôi con. Mỗi khi tan học về, tôi thường giúp mẹ anh thu dọn hàng xén từ sạp ngoài chợ Khánh Hội về. Giờ đây, cụ đã 93 tuổi, vẫn dáng điệu hiền hòa và nhẩn nhục. Ban đêm thở bằng bình không khí, cụ tự nối ống thở từ nhà dưới lên lầu. Cụ tự làm lấy mọi việc từ vệ sinh cá nhân, hâm nóng thức ăn trong bếp vi sóng, cho đến lần tràng hạt đọc kinh, coi thánh lễ trên đài công giáo EWTN 24/24.

Cũng như cụ, chị Thăng là mẫu người mẹ hiền thực. Ở sở, về tới nhà, chị làm việc không ngừng tay, săn sóc mẹ già, lo cơm nước cho chồng con.

Nhà anh gọn gàng và xinh xắn. Mặt tiền trông sang dòng sông Jordan, xa xa là rặng núi đá vôi. Mặt hậu tiếp giáp với nông trại còn sót lại, nuôi gia súc và trồng hoa màu phụ. Nhờ vậy, ban đêm, tôi chìm vào giấc ngủ giữa bầu trời đầy sao lấp lánh và thức dậy khi gà gáy.

Mỗi sáng, anh chống gậy, tôi bước theo trên đường nhựa rộng 3 m, uốn éo theo dòng sông Jordan, từ nhà tới International Peace garden (vườn Hòa Bình Quốc Tế). Dòng sông này bắt nguồn từ hồ Mặn chảy về hồ Utah; hai bên bờ, cây cối um tùm rậm rạp. Trong khi dừng chân tại kios, anh ngẫu hứng làm thơ:

Chống gậy mà đi

Nương theo con lộ đến công viên
Ẩn hiện dòng sông nhỏ rất hiền
Lơ lửng nước trôi về một hướng
Um tùm cây phủ dọc hai bên
Người đi lặng lẽ như thiền giả
Chim đậu mơ màng giống trích tiên
Chống gậy thân già lê bước một
Thiên nhiên bầu bạn nhẹ ưu phiền

Sống trong ngôi nhà đầy ấp tình thương, tôi không khỏi xúc động khi nghe Thăng nói: “Đây là nhà của bạn, đây là căn phòng dành riêng cho bạn”

c) **SHCD**: Có khoảng 10.000 người VN cư ngụ tại SLC và vùng phụ cận. Ban Đại Diện Cộng Đồng VN tại Utah gồm những thành phần thuộc thế hệ bản lề 1 ½ và 2. Theo tôi, những người lớn tuổi không thông thạo Anh Ngữ chỉ nên giữ vai trò cố vấn hoặc giám sát.

Phần đông các cơ sở thương mại đều tập trung tại đường Redwood, đường 3500 S thuộc thị trấn West Valley như siêu thị Kim Long, Tây Đô, Hồng Phát, Super Saigon, phở Saigon, phở Hoà, phở Cali, cà phê Thảo My v. v. Trong 4 tờ báo định kỳ, tôi đặc biệt chú ý tới nguyệt san Nhịp sống, tiếng nói của tuổi trẻ Utah; về phát thanh có đài tiếng nói VN vào mỗi tối thứ năm. Ở đây, tất cả báo đều free, kể cả nhật báo Người Việt tại Nam Cali.

Về nhà thờ có giáo xứ Đức Mẹ Hằng Cứu Giúp do cha Hà Đăng Thụy làm chánh xứ. Hôm dự lễ ngày 13/8/06, tình cờ tôi gặp lại thầy Tài, trước đây thầy phụ giúp mục vụ tại làng VN, bên Phi, nay thầy theo học tại đại chủng viện để trở thành linh mục.

Về chùa, có 2 chùa nhỏ, nhà ở cải biến thành nơi thờ phượng: chùa Tam Bảo và Phổ Quang, lại thêm 1 thánh thất Cao Đài.

d) **Thắng cảnh**: SLC là thủ đô của bang Utah, với dân số ngót 200,000, cao độ 120 m. Sở dĩ SLC được nhiều người biết tới vì nó là nơi xuất phát đạo Mormon. Thời tiết mùa hè tương đối dễ chịu, tháng 7, 8 là tháng nóng nhất, 92 độ. Phần đông các cơ sở tham quan đều đóng cửa vào mùa đông. Du khách tới SLC không khỏi không ngỡ ngàng khi kiểm địa chỉ và tên đường. Họ lấy phố S. Temple và đường State làm 2 trục tọa độ. Thí dụ như địa chỉ phở Saigon ghi 1830 West 3500 South #108, nghĩa là tiệm phở nằm phía tây của đường 3500 South.

SLC có 2 tuyến xe điện: Blue line từ Đao-tao tới thị trấn Sandy, và Red line từ Đao-tao tới đại học Utah (U of U), người già trả ½ vé.

Tôi đi thăm hầu hết các thắng cảnh trong vùng. Các công viên đẹp như International Peace Garden trong đó 14 nước, gồm VNCH trình bày văn hoá truyền thống của nước mình; công viên nước Glendale với nhiều trò chơi nước táo bạo; Liberty Park rộng 100 mẫu, với sở chim 400 loại, nhà bảo tàng nghệ thuật dân gian, thuyền đạp quanh hồ, và nhiều trò giải trí mới lạ khác; Pioneer Park với chợ trời bán nông phẩm tươi (Downtown Farmers Market); Thanksgiving Point với viện bảo tàng khủng long và T. P. Gardens tràn ngập những kỳ hoa dị mộc. Những thắng cảnh như viện bảo tàng Lịch Sử Thiên Nhiên; viện bảo tàng Nghệ Thuật; vận động trường Rice Eccles; nhà thờ St Ann đường 400 East, với kiến trúc lạ mắt: 1 mái 2 mặt; vương cung thánh đường Madeleine, phố S. Temple, xây năm 1900, kiểu gô-tic với 2 tháp chuông cao 66 m, âm thanh rõ ràng vì hệ thống loa được đặt sau lưng ghế.

Thích thú hơn cả, phải kể:

+ Temple Square (Công trường đền đài): Công trường rộng 35 mẫu. Tôi đến đúng giờ mở cửa để được tự đi đi lang thang, thay vì theo tua có hướng dẫn viên giải thích bằng nhiều thứ tiếng. Trong số 15 cơ sở tham quan, tôi dừng lại lâu ở những địa điểm say:

* Đền Thánh: Công trình hoàn thành năm 1895 với 6 tháp cao, trên đỉnh tháp đông cao 63 m là tượng thiên thần Moroni dát vàng. Tôi quanh quẩn xem quang cảnh bên ngoài, bên trong chỉ dành cho người có đạo, du khách tò mò nhìn cô dâu chú rể trong bộ đồ cưới lộng lẫy bước ra.

* Conference Center (Trung Tâm Hội Họp): Phòng họp lớn có sức chứa 21,000 người với hệ thống âm thanh rõ ràng, ngòi đầu cũng nghe thấy, dù là tiếng động nhỏ. Tầng chót là đại sảnh, trên tường trưng bày nhiều tranh mẫu khổ rộng do các họa sĩ lừng danh sáng tác. Tôi mê nhất bức tranh “Jesus Christ’s appearance in the Americas” (Chúa Giê-su thăm châu Mỹ) trong đó vẽ bộ lạc da đỏ gồm già trẻ, mẹ bồng con đang phủ phục nghe lời giảng của Ngài. Đại sảnh cũng là nơi tôi tiếp chuyện với bà Katherine (X. phụ chương 2.5).

* Joseph Smith Memorial Building (nhà tưởng niệm Joseph Smith): Tòa nhà cao 10 tầng. Nơi đây cũng là Trung Tâm Gia đình (Family Center), mọi vấn nạn liên hệ đều được giải quyết. Đạo đặc biệt quan tâm tới gia đình vì gia đình là trọng điểm trong chương trình cứu độ của Chúa (The family is central to Gods plan focus).

Cũng tại nơi đây, phim “Joseph Smith The Prophet of the Restoration” (Joseph Smith, nhà tiên tri của thời đại Phục Hưng) đang chiếu trong rạp hát 500 chỗ ngồi, khán giả xếp hàng dài và phải giữ chỗ trước 1 ngày. Đến lượt tôi, nhân viên soát giấy hỏi:

- Ông có giữ chỗ trước không?
- Thưa không
- Ông từ đâu tới?
- Việt Nam

Ông đặc biệt cho tôi vào (tưởng tôi là người nước ngoài). Phim rất cảm động, ban Quản lý phải để sẵn hộp giấy để khán giả lau nước mắt.

Xem phim xong, tôi lên tầng chót. Trên đó có nhà hàng “The Garden” và 2 phòng quan sát. Từ đây, tôi có thể nhìn toàn diện thành phố: phía bắc là điện Capitol, phía trước là Đao-tao tua tủa những tháp chuông, bên hông trái là rặng núi Wasatch mờ ảo, hông phải là phi trường quốc tế SLC, xa xa lấp lánh hồ Mạn.

+ Tu viện Cát Minh: X. chương 4

+ Mỏ đồng Kennecott’s Bingham Canyon Mine: Mỏ nằm phía nam thành phố, khoảng ½ giờ lái xe. Kennecott là công ty sản xuất kim loại lớn nhất thế giới, còn mỏ Bingham là mỏ lộ thiên lớn nhất thế giới, rộng 1900 mẫu, sâu ¾ dặm.

Trước sân của Trung Tâm Tiếp Đón trưng bày một lớp xe máy xúc đường kính 3 m. Tại Trung Tâm, hướng dẫn viên giới thiệu lịch sử và quá trình khai thác mỏ qua mô hình, hình ảnh, video. Sau đó, du khách tự do quan sát công trường từ trên đỉnh cao. Công trường giống như cái phễu khổng lồ với những đường xoắn, máy khoan, máy xúc hoạt động liên tục. Xe vận tải khổng lồ chuyên chở quặng tới các dàn máy nghiền, quặng nghiền được đưa tới nhà máy chế biến tại Copperton bằng hệ thống băng tải dài 5 dặm, cứ 6 tỷ tấn quặng cho 16 triệu tấn đồng. Nhìn đây, tôi lại nhớ mỏ than Đèo Nai, Cẩm phả, chỉ khác màu đen được thay thế bằng màu vàng óng ánh.

+ Hang Timpanogos: Hang nằm phía nam của SLC, khoảng 45 phút lái xe. Đường từ Trung Tâm Tiếp Đón tới hang dài 1.5 dặm, dốc, quanh co, men theo triền núi để lên tới cao độ 325 m. Trung Tâm khuyến cáo những người yếu tim, yếu chân, khó thở không nên nhập cuộc. Bọn tôi ngồi nghỉ từng chặng một vừa lấy lại sức, vừa ngắm cảnh. Phía dưới là khe American Fork, cỏ cây xen đá, đá chen hoa, từng bầy nai vàng (Rocky Mountain elks) quây quần bên

rừng vân sam rậm lá (spruces), (l). Tối hang, du khách được cấp nón phòng hộ. Nhiệt độ trong hang là 45 độ, độ ẩm 100/100, ai lỡ quên áo lạnh, chỉ có nước đứng ngoài ngó vô. Du khách trầm trồ khen ngợi: hàng trăm nhũ thạch màu sắc lung linh từ trên rủ xuống, từ dưới mọc lên. Kiểm lâm viên từ tốn nhắc khán giả “coi, nhưng không được sờ”, nhất là những quý vị nào có thoa dầu vào bàn tay (vì dầu có thể làm bay màu nhũ thạch). Du khách chiêm ngưỡng 3 hang cùng một lượt: hang Hansen với hồ nước trong vắt, hang Middle tương tự như nơi trú ẩn của người thượng cổ, hang Timpanogos trông như thành phố dựng ngược, cả 3 hang thông nhau bằng đường hầm dài ½ dặm.

+ Utah Olympic Park: Dù tiền nhiều, mấy ai dễ gì mua vé xem thế vận hội. Tôi coi thế vận hội bằng cách tham quan những địa điểm tổ chức, như năm 2004 tôi ghé thăm Olympic Park 2000 tại Sydney, Úc, giờ đây đến lượt Utah Olympic Park.

Công viên rộng 400 mẫu, thuộc thị trấn Park City, nằm phía đông SLC, khoảng 45 phút lái xe. Nơi đây đã xảy ra những cuộc tranh tài thế vận hội mùa đông năm 2002. Từ Trung Tâm Thế Vận Joe Quinney, xe buýt chở du khách lên đồi Nordic, cao độ 2200 m, chỗ nhảy cao nhất thế giới. Từ đó, các vận động viên ski lấy đà với tốc độ 55 MPH và bay xa một khoảng dài bằng 1 ½ sân phút-ban. Rời đồi Nordic, xe buýt chở chúng tôi tới đường đua Luge (Luge Track) dài 8/10 dặm, một trong những đường đua nhanh nhất thế giới với vận tốc 90 MPH. Cuộc du ngoạn được kết thúc bằng màn biểu diễn của các thể thao gia ski nhào lộn nhiều vòng trên không trước khi đáp xuống hồ toé nước (splash pool).

*

Ngày mai tôi rời SLC để về SJ, ôm ấp trong lòng biết bao kỷ niệm mới đây cũng như 50 năm về trước.

Chặng XI

Salt Lake City – Lake Tahoe – San Jose

(21/8/06 – 22/8/06)

Theo xa lộ I 80, còn gọi xa lộ Eisenshower, tôi trở về Cali. Đoạn đường từ hồ Mặn, UT tới Reno, NV dài 500 dặm, băng qua đồng khô cỏ úa, lấm chấm thông lùn. Cảnh vật buồn chán dễ gây buồn ngủ cho người lái xe, khiến Nha Kiều Lộ cấm nhiều bảng “Drowning driver, exit now” (tài xế buồn ngủ, ra khỏi xa lộ ngay). Tôi gọi đoạn đường này là đoạn đường Tử Thần, vì đây rẫy những

bảng: chain or snow tire required (quấn xích hoặc bánh xe tuyết), dust hazard (lốc bụi), dense fog (sương mù đặc), report highway shooting (báo cáo súng nổ trên xa lộ), prison area, no hitchiking (khu nhà tù, không cho quá lộ) v. v.

Nevada là bang duy nhất trong 3 bang nói trên cho phép mở sông bài. Tại mỗi exit đều có tổ chức cờ bạc. Giáp ranh với Lake Tahoe (LT), Reno là thành phố có nhiều sông bài lớn nhất, chỉ sau Las Vegas. Theo chương trình dự trù, tôi sẽ nghỉ hè tại LT một tuần để bồi dưỡng sức khoẻ, nhưng vì sự kiện Cabrini (X. chương 10), tôi quyết định ở đây 1 ngày để dành tiền cho dự án.

Sau khi đi lòng vòng một số quán trọ, tôi lựa một phòng ngủ trên lầu của Firelite Lodge, trông sang hồ với hàng thông năm lá soi mình trên mặt nước. LT ở cao độ +1866 m, thời tiết mát, 80 độ trong khi các vùng kế cận là 92 độ. Nước hồ trong vắt, có thể nhìn thấy 1 đĩa trắng ở độ sâu 24 m. Đường quanh hồ dài 72 dặm là con đường ngoạn mục nhất HK, rải rác nhiều công viên xinh đẹp, bãi tắm, quán trọ. Tôi chỉ đủ thì giờ – khi lái xe, khi đi bộ- tham quan một vài nơi như:

+ Kings Beach: Bãi tắm với cát vàng, nước trong, sóng vỗ, hải âu bay lượn, không khác gì một bãi biển.

+ Sông Truckee: sông này ăn thông với hồ. Đập đá chắn ngang cửa khẩu, nhà Thủy Tạ 2 mặt vắt ngang sông, từng tốp người trong bộ ao phao, đua nhau chèo thuyền cao su ngược dòng.

Trên đường về SJ, , tôi ghé làng Squaw Valley, còn gọi “núi cao và lũng sâu gặp nhau” cũng là nơi tổ chức thế vận hội mùa đông 1960 với diện tích trượt tuyết 4000 mẫu gồm cả khu trượt tuyết về đêm, 24 địa điểm nhấc (lift) bằng dàn xe nhấc lên tới 6 ngọn núi, trong đó ngọn Squaw là cao nhất + 2670 m. Ngoài ra, xe cáp treo quanh năm chở du khách lên High Camp cao 2460 m. Tôi gọi nơi đây, chỗ cắm trại “con nhà giàu”, vì ngoài đường đi bộ (hiking), còn trang bị đầy đủ tiện nghi thành phố như nhà hàng, sân quần vợt, hồ bơi v. v. Từ High Camp phảng phất mùi thơm của gỗ thông, du khách có thể thấy toàn diện hồ Tahoe, trông như chiếc bát khổng lồ hình thoi.

LT quá rộng và đẹp, hy vọng lần sau coi tiếp.

*

Đoạn đường còn lại từ LT – SJ chỉ dài 220 dặm. Tuy mới xa cách không đầy 3 tháng, tôi háo hức trở lại SJ. Lúc đi đồi núi còn xanh, nay vàng úa. Trời sang thu, thời tiết dễ chịu hơn. Tôi ngừng xe trước nhà, và ghi đồng hồ dặm:

112,291.2 – 102,291.2 = 10,000, một con số chẵn không ngờ!

Tôi đã vượt vạn dặm đường trong 3 tháng trời; cảm tạ Trời, cảm ơn người, tôi đã đi và về bình an!

Nếu đem so sánh với chuyến đi một triệu dặm đường, viếng thăm 129 nước trong 104 cuộc hành trình của Đ G H Gian Phao Lô II, chuyến đi của tôi chỉ dài bằng 1/100, nhưng là chuyến đi đường bộ dài nhất trong cuộc đời tôi tại thế gian này.

Chặng kết

Phúc trình thấu hoạch

(không thời gian – không không gian)

Ông bà ta đã dạy: “Đi một ngày đàng, học một sàng khôn, hay Đi một quãng đàng, học một sàng khôn, hay Đi một buổi chợ, học một mớ khôn”. Tôi đã đi 87 ngày đàng, vượt vạn dặm đàng, xuyên qua 9 bang, ắt phải học được nhiều điều hay lẽ phải. Tôi lần lượt phúc trình những gì tôi thu hoạch dưới 3 đề mục:

- Kiến thức
- Tu đức
- Tâm linh

a) **Kiến thức:** Qua các thắng cảnh, tôi đã thưởng ngoạn không biết bao nhiêu kỳ công của Tạo hóa và của con người. Hồi ở VN, tôi chỉ biết hoa hồng màu đỏ, hoa dâm bụt màu đỏ, hoa giấy màu xác pháo; giờ đây, tôi đã nhìn thấy hoa hồng nhiều màu khác nhau, từ hồng tới trắng không biết bao nhiêu màu xen kẽ; hoa quỳnh cũng có nhiều loại: bạch quỳnh, hồng quỳnh, hoàng quỳnh v. v.; bông giấy đỏ tươi e ấp bên rặng liễu thân to như cổ thụ làm tôi ngây ngất trước vẻ đẹp huyền bí của thiên nhiên. Lá cây cũng vậy, bên cạnh màu xanh cổ hữu là màu tím, vàng, đỏ. Vườn rau, vườn hoa không còn vài sào, vài mẫu, mà mênh mông bát ngát tới tận chân trời; cái gì cũng hùng vĩ, bao la lạ thường! Trong vũ trụ ngút ngàn, những gì tôi thấy chỉ là một phần rất nhỏ; tuy vậy, những cái nhỏ trên cộng thêm phép suy diễn giúp tôi có cái nhìn toàn diện về thế giới bên ngoài.

Qua các biến cố lịch sử “The trail of tears”, Massard Prairie Battlefield” v. v., tôi hiểu HK là quốc gia son trẻ, 200 năm lập quốc; nhưng nhờ óc sáng tạo, lao động cần cù, nhất là tầm nhìn xa trông rộng, HK đã trở thành một cường quốc, dẫn đầu thế giới về nhiều mặt, từ khoa học kỹ thuật cho đến tự do dân

chủ nhất là phúc lợi người dân. Tuy vậy, xã hội HK vẫn còn đầy rẫy tội ác, cướp bóc, hãm hiếp, giết người, nhưng đó chỉ là hiện tượng, không phải là bản chất. Đề phòng tội ác bằng cách đề cao cảnh giác, đó là phương pháp tôi áp dụng trong suốt cuộc hành trình.

Ngoài ra, một số kiến thức và kinh nghiệm khác sẽ được ghi chép trong bài viết “Lượm lặt bên đường” (X. phụ chương 2.6)

b) **Tu đức:** Tôi đã chuyên chở tình thương tới họ hàng, bạn bè, và ngược lại tôi cũng nhận nơi họ những cảm tình nồng thắm. Đó là phần thưởng quý giá nhất trong chuyến đi. Qua những cuộc tiếp xúc, tôi nhận chân ra một điều: tôi chưa thoát khỏi vòng vô minh, còn phải rèn luyện bản thân nhiều hơn nữa mới mong đạt đạo. Xin Ông Trên phù hộ cho tôi!

c) **Tâm linh:** Qua các cuộc hành hương “Đức Mẹ Hố Đất”, “Mother Cabrini”, “đòng Cát Minh”, “đạo Mormon”, “chùa Việt Nam” v. v., càng đi, tôi càng cảm nghiệm chân lý: “một Thượng Đế, một tôn giáo, một nhân loại”. Cái ảnh hưởng trước mắt của nó thôi thúc tôi triển hạn công tác thiện nguyện thêm một năm nữa trong hoàn cảnh hết sức ngặt nghèo về cả 2 phương diện tài chánh và sức khoẻ.

Ghi chú:

- (a) 1 mẫu (acre) = 0.4 hec-ta; 1 dặm vuông (sqm) = 640 acres
- (b) Sông Đại (Rio de Grande): sông này chảy từ hồ Mạn ra vịnh Mỹ
- (c) Một người nặng 60 kg chỉ cần 1800 ca-lo-ri /1 ngày, 3 bữa ăn thanh đạm quá đủ để cung cấp số lượng ca-lo-ri nói trên
- (d) Một số nhà thờ Tin Lành thường trao cho mỗi tín hữu 1 ly rượu và 1 bánh thánh riêng
- (e) Tượng này đúc tại VN và là tượng cao nhất tại HK
- (f) Xe trailer (nhà lưu động) do cơ quan FEMA cấp, hiện tập trung quá nhiều tại bãi đậu xe trước nhà thờ Nữ Vương VN
- (g) Bãi rác thực hiện theo kỹ thuật mới sẽ không ảnh hưởng tới môi trường chung quanh như ô nhiễm mạch nước, không khí
- (h) Cái nóng tại Pháp làm thiệt mạng 64 người; tại Fresno, Liverpool, CA, 130 người
- (i) Purron là 1 chất có hiệu ứng nhà kính
- (j) Santa Fe = Holy Faith = thành phố của Đức Tin
- (k) Colorado = màu đỏ, tên do các nhà thám hiểm, người Tây Ban Nha đặt
- (l) Elk là thú biểu tượng và Spruce là cây biểu tượng của bang Utah